

Poslanica Efežanima

John K. McVay

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje
Srpanj, kolovoz i rujan 2023.

Sadržaj

1. Pavao i Poslanica Efežanima
2. Božji veliki kristocentrični plan
3. Sila proslavljenog Isusa
4. Kako nas Bog spašava
5. Horizontalno pomirenje: Krist i Crkva
6. Tajna Evanđelja
7. Ujedinjeno Kristovo Tijelo
8. Život po ugledu na Krista i govor ispunjen Duhom
9. Mudro življenje
10. Muževi i žene — zajedno pod križem
11. Pokazivanje vrhunske odanosti Kristu
12. Poziv da čvrsto stojimo
13. Uspostavljanje mira
14. Poruka Poslanice Efežanima u srcu

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 3/2023.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjуре Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • *Odgovorni urednik:* Neven Klačmer • *Urednik:* Mario Šijan • *Prijevod:* Dragana Todoran • *Lektura:* Marijan Malašić • *Korektura:* Ljiljana Đidara • *Tiskano u uredu nakladnika*

www.znaci-vremena.com • www.adventisti.hr

UVOD

Slijediti Isusa u teškim vremenima

U Poslanici Efežanima Pavao nam govori o vjernicima iz Efeza. Prošlo je dosta godina od uzbudljivih događaja u ranim danima kršćanske misije u Efezu, i oni su se sada borili s razumijevanjem značenja svoje kršćanske vjere.

Pavao, koji je jednom prigodom ugrozio gospodarstvo tog četvrtog po veličini grada u Rimskom Carstvu, sada je bio potisnut u stranu i nalazio se u zatočeništvu. Pišući iz zatvora, on izražava brigu da bi vjernici u Efezu mogli “oslabjeti” i izgubiti svaki osjećaj što znači biti Isusov učenik u osebujnoj, urbanoj i potpuno poganskoj kulturi Efeza. Premda su njegovi slušatelji već bili kršćani, Pavao im se obraća tonom kojim ih nastoji zadobiti. On ih nastoji ponovno približiti kršćanskoj vjeri, obnoviti plamen njihove odanosti Kristu i uskrisiti njihovu poletnost činjenicom da su dio Božjeg velikog pothvata u svijetu — Crkve.

Budući da je kršćanska vjera potpuno usredotočena na Krista, Pavlov govor odiše divljenjem i obožavanjem. Njemu je jasno da ako kolebljivi kršćanski učenici ikad ponovno stanu na svoje noge, bit će to samo zato što će se vratiti svojoj prvoj ljubavi prema Isusu, i izgraditi novo povjerenje u Njegovu milost i silu. Zato Pavao naglašava Kristovo ustoličenje na Nebu i zadobivanje vlasti nad svim silama i božanstvima koja su se nadmetala za odanost vjernika u Efezu. Isus je u središtu božanskog vječnog plana, prema kojem vjernici kao Crkva igraju važnu ulogu u Božjem nastojanju da sve objedini u Kristu.

Ipak, dok kod vjernika u Efezu nastoji probuditi novu privrženost prema njihovom Gospodinu, Pavao nipošto ne umanjuje zahtjeve kršćanskog sljedbeništva. On detaljno opisuje kako izgleda kršćansko ponašanje i zajednica vjernika. Kršćani su pozvani na Duhom vođeno, Bogom ustanovljeno bogoslužje u čast Kristu, što Pavao uvijek iznova ilustrira. Odanost Kristu utječe na čovjekovo ponašanje i na njegov rječnik. Ljubiti Krista znači poštovati i cijeniti pripadnike svoje vjere. To znači oduprijeti se lošem i razvratnom ponašanju koje je bilo toliko rasprostranjeno u njihovoj kulturi. To znači ugledati se na primjer žrtvovanja koji nam je Krist ostavio u svim našim odnosima u crkvi i obitelji. To je značilo ponuditi građanima Efeza jasne primjere novog načina ljudskog življenja.

Pavao dobar dio svoje poslanice posvećuje izražavanju oduševljenja novim definiranjem značenja ljudskosti pripadnošću Božjoj crkvi. Pose-

bno ga ushićuje misao da je Bog otuđene segmente čovječanstva — Židove i pogane — povezao kao “jedno” u Crkvi. Pošto su živjeli u jedinstvu tamo gdje se moglo očekivati samo neprijateljstvo, pružala im se prilika da javno pokažu obilježja Božjeg novog društva i Njegovog dolazećeg kraljevstva.

U nastojanju da istakne koliko je pripadnost Božjoj crkvi važna, Pavao razvija četiri metafore o njoj. Vjernici tvore Kristovo tijelo pokazujući svoju odanost Kristu i jedinstvo jednih s drugima. Oni su živi hram, podignut Kristovom žrtvom na Golgoti, u kojem se slavi Bog. Oni su Kristova zaručnica koja iščekuje veliku svečanost vjenčanja, kada će Zaručnik doći i uzeti je kao svoju. Prema posljednjoj metafori kojom ih Pavao pokušava ponovno privući kršćanskoj vjeri, oni su Kristova vojska koja uspostavlja mir u Njegovo ime, suprotstavljajući se silama tame Božjom snagom dok čeka Kristov povratak.

Poslanica Efežanima se, dakle, posebno obraća jednom vremenu koje je poput našeg, u kojem privlačnost svijeta i protjecanje vremena slabe žar kršćanskog sljedbeništva. Ona uzdiže Krista i naglašava koliko je važno da Ga slijedimo kao aktivni članovi Njegove Crkve dok živimo u nadi u Njegov povratak. U ovom tromjesečju imamo prednost da uz molitvu proučavamo Poslanicu Efežanima i ponovno iskusimo oduševljenje dok slijedimo Isusa u teškim vremenima.

Dr. John K. McVay profesor je religije i rektor Sveučilišta Walla Walla u College Placeu u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje služi od 2006. godine.

Pavao i Poslanica Efežanima

Ključni tekst: Efežanima 1,9.10.

Središte proučavanja: Djela 18,18-21; Djela 19,13—20,1; Djela 20,17-38; Efežanima 1,1.2; Efežanima 6,21-24; Efežanima 3,13; Efežanima 1,9.10.

Uvod: Prva pouka u ovom tromjesečju u kratkim crtama opisuje pozadinu za proučavanje cijele Poslanice Efežanima i usredotočuje se na nekoliko glavnih tema. Prvo, saznajemo svrhu Pavlovog pisanja Efežanima: da se sjećaju svojeg identiteta i uloge u Božjem kraljevstvu i Njegovim planovima. Drugo, bolje upoznajemo Efežane. Mi zapravo posjećujemo Efez, šetamo njegovim ulicama, slušamo razgovor tamošnjih stanovnika i saznajemo da se zanimaju za magiju i drugi svijet. Promatramo stotine usidrenih lađa u njegovoj luci, posjećujemo veličanstveni Artemidin hram dok gledamo kako se ljudi svih slojeva i uzrasta pridružuju mnoštvu u kazalištu. Treće, proučavamo književnu strukturu poslanice i tako oblikujemo sveobuhvatno gledište o apostolovom tijeku misli i njegovim glavnim temama. Četvrto, otkrivamo da je Pavlova sveprožimajuća tema u ovoj poslanici trostruka: Isus Krist, Njegova ljubav prema Crkvi i Njegovo djelovanje preko Crkve za spasenje ljudskog roda.

Tijekom proučavanja ovoga tjedna imajmo na umu opći naslov ovih pouka: "Poslanica Efežanima — Kako slijediti Isusa u teškim vremenima". Doista, u Pavlovoj Poslanici Efežanima nalazi se najbolji i najsustavniji nauk Crkve. Ipak, to ne znači da je Poslanica Efežanima hladan, teorijski, odvojen, apstraktan teološki spis. Umjesto toga, Poslanica opisuje Crkvu u stvarnom, živom odnosu sa svojim Stvoriteljem i Spasiteљem ispunjenim ljubavlju, Gospodinom Isusom Kristom, iz čega proizlazi kršćanski život u stvarnom svijetu i ostvarivanje uzvišenog poslanja Crkve.

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Upoznavanje pisca Poslanice Efežanima
2. Upoznavanje stanovnika Efeza koji su primili Poslanicu
3. Upoznavanje glavne teme Pavlove poruke upućene crkvi u Efezu

DRUGI DIO: Komentar

Djela apostolska o Efezu i Efežanima

Pavlovu Poslanicu Efežanima mnogo lakše možemo shvatiti ako je sagledamo u kontekstu Djela apostolskih. Nekoliko narativnih aspekata Djela apostolskih posebno su značajni kad je riječ o nastanku efeške crkve:

1. Čini se da je Pavao prva osoba, u pratnji Akvile i Priscile (Djela 18,18), koja je kratko propovijedala Evanđelje Isusa Krista u Efezu, gdje je prvo stupio u dodir sa Židovima (Djela 18,19). Za razliku od Židova u Korintu koji su odbacili Pavla i progonili ga (Djela 18,6.12.13), Židovi u Efezu prvobitno su se činili mnogo otvoreniji za Evanđelje (Djela 18,20). Tek poslije su pojedini Židovi u Efezu postali svojeglavi te su odbacili Pavlovu poruku (Djela 19,8.9). Međutim, ovi Židovi nisu zahtijevali od vlasti da protjeraju Pavla iz grada.

2. Nakon Pavlovog prvog odlaska iz Efeza, Akvila i Priscila nastavili su evanđeoski rad u tom mjestu. Poslije im se pridružio Apolon iz Aleksandrije (Djela 18,24-26). Njihov rad doveo je do nastanka mlade zajednice kršćana (Djela 19,1).

3. Činilo se da su Apolon, Akvila i Priscila dobro upućeni u kršćanski nauk. Međutim, Efežani su primali pouke samo određeno vrijeme prije nego što je Apolon otišao u Korint. Moguće da je to bio razlog što su učenici iz Efeza imali ograničeno razumijevanje Evanđelja i kršćanstva uopće. Tamošnji učenici nisu čak znali ni za Duha Svetoga (Djela 19,2.3). Zato je Pavao, kada se vratio u Efez, odlučio provesti više vremena u tom mjestu i pružiti potreban čvrst teološki temelj crkvi u gradu i u čitavoj Maloj Aziji (Djela 19,10).

4. Važno je zapaziti da je jedan od Pavlovih načina provjere ispravnosti i kvalitete kršćanstva bio da pita vjernike crkve jesu li primili Duha Svetoga (Djela 19,2) i jesu li ispravno razumjeli tko je Isus, tko je Bog i kako se ljudi spašavaju krštenjem u ime Isusa Krista (Djela 19,2-5). Zato, kada je pisao Efežanima mnogo godina kasnije, Pavao se vratio na ove ključne teme i ustrajavao na njima (vidi, na primjer, Efežanima 4). Ove teme bile su odlučujuće za kršćanski identitet i život i na razini pojedinca i na razini skupine (obitelji i crkve). Nema kršćanske crkve bez Isusa Krista, Duha Svetoga i Oca.

5. Kada je Duh Sveti sišao na učenike u Efezu, postali su crkva Isusa Krista koju je Duh Sveti vodio u misiji. Duh Sveti ih je odmah osposobio za službu i misiju dodjeljujući im dar jezika i druge duhovne darove. Zato je Pavao, kada je pisao Poslanicu Efežanima, naglašavao važnost duhovnih darova za život i misiju crkve.

Spaljivanje knjiga

Rebecca Knuth, bivša predsjednica Knjižničarskog i informacijskog znanstvenog programa na Havajskom sveučilištu, u svojoj knjizi *Burning Books and Leveling Libraries: Extremist Violence and Cultural Destruction* (Westport, CT: Praeger, 2006.), zaključuje da spaljivanje knjiga znači uništenje čovjekove kulturne baštine. U svojoj knjizi *Burning the Books: A History of the Deliberate Destruction of Knowledge* (Cambridge, MA: The Belknap Press/Harvard University Press, 2020.), Richard Ovenden, direktor knjižnice Bodleana na Oksfordskom sveučilištu, tvrdi da čovječanstvo mora odbaciti spaljivanje knjiga i sačuvati ljudsko znanje i kulturu.

Spaljivanje uglavnom židovskih knjiga od strane nacista 1933. ili uništenje knjiga koje naginju zapadnom kapitalizmu od strane Mao Zedongove Crvene armije 1966., koriste se kao tipični primjeri spaljivanja knjiga s političkim ciljem u namjeri da se kontrolira pristup informacijama i nametne nova kultura, ideologija, povijesno tumačenje i pogled na svijet. Izvještaj o pobunjenicima koji su spalili tisuće drevnih afričkih rukopisa u Timbuktu 2013. godine primjer je neselektivnog ekstremističkog spaljivanja vjerskih knjiga. Tijekom tog razdoblja nekoliko kršćanskih pastora iz različitih vjerskih zajednica bili su osuđeni za vjerski fanatizam i nesnošljivost jer su sudjelovali u spaljivanju knjiga, pozivajući da se spale knjige koje govore o vradžbinama.

Kako možemo shvatiti spaljivanje knjiga u Djelima 19.19? Treba zapaziti nekoliko stvari: 1) Ovo spaljivanje knjiga bilo je dragovoljni čin onih koji su se obratili na kršćanstvo iz poganstva i magije. Oni nisu uništili knjižnice i imovinu drugih ljudi, već su zapalili svoje knjige o vradžbinama, knjige koje su sami koristili u prakticiranju svojih poganskih religija. Ovim dragovoljnim činom oni su javno objavili da primivši poziv Isusa Krista da se priključe Njegovom kraljevstvu, odbacuju svoju grešnu prošlost. Više ništa nisu željeli imati sa Sotonom i njegovim sotonskim djelima.

Dvjesto pedeset godina poslije car Dioklecijan naredio je da svi kršćani donesu svoje svete knjige na spaljivanje ako žele da sami ne budu spaljeni. Neki kršćani su se pokorili i predali svoja Pisma rimskim vlastima na spaljivanje; ovi kršćani nazvani su *tradtores*, ili "oni koji su predali" svoje knjige. Drugi kršćani, međutim, radije su bili sami spaljeni nego da izdaju i odbace Božju riječ. Prema tomu, dok je spaljivanje knjiga u Djelima 19 bilo dragovoljni čin i radosno objavljivanje slobode od zamki grijeha i Sotone, Dioklecijanovo spaljivanje knjiga bilo je nasilno političko i ideološko progonstvo kršćanstva s ciljem da se uništi Božji narod i nametne poganska religija.

2. Bog poziva svoj narod da kategorički odbije i odbaci svaki trag idolopoklonstva i magije u svojim domovima (vidi Postanak 35,2-4).

3. Međutim, iako su Izraelci ulazili u druge zemlje i uništavali idole i palili pribor za vršenje vradžbina, to nije bio njihov glavni cilj. Njihova misija bila je da objave da je idolopoklonstvo grešno i da vodi u smrt (Psalam 135,15-18; Izaija 44,9-20; 45,20; Jeremija 2,11-13; 16,19,20; Jona 2,8; Galaćanima 5,19-21; Otkrivenje 9,20.21), i da u njihovoj sredini nema idolopoklonstva i vradžbina kao primjer naroda koji je oslobođen od Sotonine sile i smrti.

4. To ne znači da Bog oduzima radost stvaralaštva i pisanja. Naprotiv, On uživa u čovjekovoj kreativnosti i kulturi izraženoj u knjigama. Ali te knjige i umjetnost moraju izražavati iskustvo ljudskog života bez grijeha i Sotone. U suprotnom, ponovno smo pod Sotoninom vlašću i moći.

TREĆI DIO: Primjena

1. **Spasenje, misija i obrazovanje.** Djela apostolska povezuju podrijetlo crkve u Efezu s obrazovanjem, koje je opisano kao “dokazivanje”, “uvjeravanje”. Pavao je prvo dokazivao, razgovarao i uvjeravao Židove u njihovim sinagogama, koje nisu bile samo mjesto bogoslužja, već i javni obrazovni prostori (Djela 18,19; 19,8). Poslije je Pavao prešao u mjesnu školu, školu nekog Tiranina, i nastavio “propovijedati” ili “poučavati” Židove i Grke putu spasenja (Djela 18,9.10). Potaknite svoje učenike da razmišljaju o tome kako oni kao razred mogu doprinijeti da se njihova crkva pretvori u evanđeosku školu okrenutu društvenoj zajednici. Kako svoju crkvu mogu učiniti javnim prostorom u kojem mogu razgovarati o Evandelju s pripadnicima društvene zajednice?

2. Pavlova Poslanica Efežanima prikazuje divnu ravnotežu između razuma, emocija, osjećaja, teološkog razmišljanja i praktičnog života. Pozovite svoje učenike da navedu dva načina na koje mogu doprinijeti da se crkva počne baviti ovim aspektima života u vašoj društvenoj zajednici.

Božji uzvišeni kristocentrični plan

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 1,3.

Središte proučavanja: Efežanima 1,3-14; Efežanima 2,6; Efežanima 3,10; Kološanima 1,13.14; 1. Petrova 1,18.19; Ponovljeni zakon 9,29.

Uvod: U pouci za ovaj tjedan vidjet ćemo kako Pavao poučava Efežane — i nas — da broje svoje blagoslove. Ne blagoslove koje mi smatramo važnima, već stvarne blagoslove koji su ljudskom rodu očajnički potrebni. Bog, naglašava Pavao, daje ove blagoslove nama u Kristu. U Kristu mi smo izabrani i prihvaćeni od strane Boga. Mi smo Njegovi i On je naš. Bog nas cijeni i smatra nas svojom baštinom, i mi Njega cijenimo i smatramo svojom baštinom. U Kristu nam je oprošteno i otkupljeni smo. U Kristu je ostvaren Božji uzvišeni plan spasenja. U Kristu ljudski rod ima svoju jedinu priliku da ostvari jedinstvo i sklad. U Kristu živimo ispunjeni radošću i hvalom. Zahvaljujući Kristu, primamo Božji pečat i imamo predsluku vječnog spasenja. Zahvaljujući Kristu primamo darove Duha Svetoga. Božji darovi su prvenstveno duhovni u smislu da nam ih daruje Duh Sveti. Duh Sveti donosi nam ove darove iz samog nebeskog kraljevstva. Sva ova blaga Božji su darovi namijenjeni svima nama zato što ih mi nikako ne možemo svojim radom zaslužiti. Bog nam besplatno daje ove darove iz srca punog ljubavi prema nama. Sve koji prihvate ove darove Bog određuje da budu zapečaćeni i da unaprijed okuse vječne blagoslove Njegovog kraljevstva.

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Bog nas je u Kristu obasuo mnogim darovima: izborom, posvajanjem, otkupljenjem, opraštanjem, radošću spasenja, jedinstvom i skladom ljudskog roda, i stalnom prisutnošću Duha Svetoga kao Božjim zalogom za ono što će tek uslijediti kada Krist dođe.

2. Naš odgovor na Božje milostive darove život je hvale i obožavanja Krista i u Kristu.

3. U Duhu Svetom doživljavamo predokus budućeg vječnog života.

DRUGI DIO: Komentar

Isus Krist naš Gospodin

Važno je zapaziti način na koji Pavao piše o našem Spasitelju. Rijetko Ga Pavao naziva jednostavno Isusom (Efežanima 4,21). Naš Spasitelj je za Pavla "Krist Isus" (Efežanima 1,1; 1,15; 2,6.7.10.13; 3,6.21), "Gospodin Isus Krist" (Efežanima 1,2; 6,23), "Krist Isus Gospodin naš" (Efežanima 1,3.17; 3,11; 5,20; 6,24), "Isus Krist" (Efežanima 1,5; 2,20; 3,1), jednostavno "Krist" (Efežanima 1,10.12; 2,5.12.13; 3,4.8.17.19; 4,7. 13.15.20.32; 5,2.5.23.24.25.32; 6,5.6), ili jednostavno "Gospodin" (Efežanima 2,21; 4,1.5; 5,8.19.22; 6,7.8.10.21).

Jedan od razloga što našeg Spasitelja ovako naziva sigurno je poštovanje, koje mora biti dio kršćanskog jezika i stava. Međutim, postoje još neki razlozi osim pukog iskazivanja štovanja Učitelju. Ukazujući na Isusa kao na "Gospodina", Pavao Ga uzdiže kao uskrsloga Gospodina Isusa Krista, Spasitelja, u kojem imamo zajamčeno uskrsnuće od grijeha i po komu ćemo konačno uskrsnuti iz groba. Uskrsnuće Isusa Krista i naše vlastito uskrsnuće ključni su za Pavlovu teologiju i život jer leže u središtu Božjeg plana otkupljenja (na primjer Efežanima 2,1-6). Uskrsnuće u potpunosti mijenja Pavlov pogled na život i spasenje. Takav pogled treba biti i naš.

Doksološka teologija

Pavao piše retke u Efežanima 1,13.14 stilom koji bismo mogli nazvati doksološka teologija. Teolozi zapažaju da kršćanska teologija mora započeti i završiti doksologijom (slavljenjem). Pavao je bio među prvim doksološkim teolozima i njegova teologija nije bila hladan, čisto racionalni, shematski i neutralan razvoj misli. Pavao ne piše na ovaj doksološki način jednostavno zbog uobičajenog epistolarnog stila tog vremena. Umjesto toga, kada on u pisanju ovjekovječi divan kršćanski nauk o naravi Boga, što je Bog učinio za nas, o Božjoj ljubavi prema nama, o utjelovljenju Isusa Krista, o Njegovoj smrti, o Njegovom uskrsnuću, o radosti i miru i nadi i korjenitoj promjeni ljudskog roda u Kristu, Pavao živo razmišlja i opisuje najveličanstvenija i najvažnija čuda ovog života i života koji će doći. Stoga, dok bilježi sve ovo za svoju braću i sestre u Efezu, Pavao se ne može suzdržati od silnog izlivanja hvale i obožavanja uzvišenog Boga kojega opisuje.

Za Pavla Bog nije samo pojam; Bog je naš Otac, naš Stvoritelj, naš Spasitelj. Ovaj isti Bog pun je ljubavi, moći, pravde i milosti. On nas je uvijek spreman zaštititi i spasiti. On nam je uvijek spreman darovati darove i blagoslove da bismo mogli uživati u životu u punini u Njegovom kraljevstvu, sada i u budućnosti. Kako je Pavao mogao pisati o takvom

Bogu i o Njegovom uzvišenom spasenju a da s njegovih usana ne poteku radosne riječi hvala?

Blagoslovi s nebesa

Pavao tvrdi da je naš Bog u osnovi Bog blagoslova. Međutim, blagoslovi koje nam Bog daje nisu samo materijalni ili zemaljski — blagoslovi koji nemaju nikakve veze s duhovnim ili vječnim stvarnostima. Božji blagoslovi potječu iz nebeskog kraljevstva, iz Njegovog kraljevstva. Ističući ovu misao, Pavao proširuje poprište spasenja. Spasenje nije sićušno rješenje malog privremenog ljudskog problema, iako uključuje i taj aspekt. Spasenje se ne događa samo u nekom kutku svijeta (premda se u određenom smislu događa, zato što je Isus umro u kutku svemira i u kutku Rimskog Carstva). Za Pavla je spasenje proces koje se događa u cijelom svemiru. Pavao nas vodi u vrtoglave visine nebesa.

Grčka riječ *epouranios*, “nebesa”, ima nekoliko značenja. S jedne strane znači duhovno ili pobožno, nasuprot zemaljskom ili grešnom (vidi Ivan 3,12; Hebrejima 3,1). S druge strane riječ se odnosi na prostornu dimenziju (1. Korinćanima 15,40.41). Pavao kombinira prostornu i duhovnu dimenziju riječi *epouranios* (1. Korinćanima 15,48.49). Na primjer, *epouranios* u Efežanima 1,3 čini se da upućuje na duhovnu stvarnost: Bog nas blagoslivlja blagoslovima koji se nalaze u Kristu. Međutim, u istom poglavlju Pavao opisuje Nebo kao prostor, drugačiji od Zemlje (Efežanima 1,10). U Efežanima 1,20 on povezuje *epouranios* s Kristovim uzašašćem na Božje prijestolje. Nebesa koja Pavao spominje, prema tomu, nisu neka eterična neoplatonska sfera, nematerijalni božanski svijet u koji naš bestjelesni duh navodno ide nakon smrti.

Uzimajući u obzir širi biblijski kontekst, “nebesa” su vrlo bogat biblijski pojam. S jedne strane “Nebo” se odnosi na čitav svemir koji je Bog stvorio (Postanak 1,1; Psalam 8,4; 19,2.3; 2. Ljetopisa 6,18) sa svom njegovom veličanstvenom ljepotom. S druge strane, Biblija opisuje drugo značenje “Neba”, bliže Pavlovom značenju u Poslanici Efežanima, u kojoj apostol povezuje nebesa sa stvaranjem i spasenjem. Kada je Bog stvorio svemir, On nije ostao izvan svemira (Biblija ne zagovara deizam). Umjesto toga, Bog je odlučio stupiti u svemir kao njegov Stvoritelj i Kralj (Psalam 11,4) i uspostavio je poseban, osobni odnos s bićima koja je stvorio na svoju sliku (Postanak 1,26-28). Ovaj se odnos ostvaruje na različite načine. Jedan od njih je da je Bog u svojoj sveprisutnosti bio, i jest, prisutan u svemiru (Psalam 139,7.8). Ova misao znači da se Bogu možemo svuda moliti i da nas On čuje u svakom trenutku.

Biblija opisuje još jedan način na koji se Bog susreće sa stanovnicima svemira i uspostavlja odnos s njima. Mnogi biblijski pisci nagla-

šavaju da je Bog izabrao kraljevstvo ili mjesto na nebesima gdje je postavio svoje prijestolje ljubavi i pravde (Psalam 103,19.20). Na tom mjestu Bog pokazuje svoju stalno vidljivu prisutnost i upravlja svemirom. Na tom mjestu na Nebu i s njega Bog blagoslivlja svemir svojim djelima providnosti i ljubavi. Upravo je na svojem prijestolju susreo sva svoja razumna bića (Job 1,6); upravo se tamo sva razumna bića u svemiru klanjaju i obožavaju Boga, Njegovu providnost i pravednu vladavinu ispunjenu ljubavlju.

Biblija povezuje Božje prijestolje s nebeskim Božjim hramom (Psalam 11,4; 103,19.20; usporedi Izlazak 25,8.9), Božjim Nebom ili prebivalištem (2. Ljetopisa 6,21.23.25.30.33.35.39). U svojoj posvećenoj molitvi Salomon povezuje hram s Božjim nebeskim prebivalištem (vidi također 2. Ljetopisa 6,2.18.40.41). Upravo se protiv tog prijestolja u nebeskom Svetišću Lucifer borio optuživši Boga da nema ljubavi i da su Njegov karakter i vladavina nepravedni. Na to je prijestolje Isus uzašao nakon što je u potpunosti otkrio i pokazao Božji karakter ljubavi i pravde.

U svojoj Poslanici Hebrejima Pavao također povezuje nebesa s Božjim prijestoljem i nebeskim Svetištem: "Imamo takva velikog svećenika koji sjede s desne strane prijestolja Veličanstva na nebesima, službenik Svetišta pravog Šatora, onoga koji podiže Gospodin, a ne čovjek." (Hebrejima 8,1.2; vidi također Hebrejima 1,8; 4,16; 9,23-25; 12,2.22-24). Prema tomu, u svojoj Poslanici Hebrejima, kao i Daniel (Daniel 7), Salomon (2. Ljetopisa 6), i poslije Ivan (Otkrivenje 4 i 5), Pavao usmjerava pozornost svojih čitatelja na nebesa, na Božje prijestolje i nebesko Svetište, odakle Bog blagoslivlja svoj narod svim blagoslovima koje je namijenio u svojem iskonskom planu stvaranja i spasenja u Kristu.

Ilustracija: Prekidač strujnog kruga, osigurač

U prošlosti je velik broj ljudi umro zbog slučajnih električnih udara u kućanstvu. Suvremeni domovi opremljeni su zaštitnim uređajem koji se zove prekidač strujnog kruga ili osigurač. On osjeti svaku promjenu u struji u sustavu i prekida električnu struju za nekoliko milisekundi. Na ovaj način ako dijete stavi metalni predmet u utičnicu, prekidač strujnog kruga će se aktivirati, zaustaviti struju i spasiti dijete od smrti. Bog je stvorio naš svijet i okrunio ga razumnim i slobodnim ljudskim bićima koja mogu odbaciti Boga i tako sagriješiti. Posljedica grijeha (kao i posljedica diranja električne žice pod naponom) dovodi do smrti grešnika. Bog je rekao Adamu i Evi da će umrijeti onog trenutka ili dana kada sagriješe (Postanak 2,17). Ipak, oni nisu umrli. Shvatili su što se dogodilo i otišli su od Boga (Postanak 3,6.7). Može se reći da je prvi par umro u duhovnom smislu ili da su dugoročno bili osuđeni na smrt.

Iako ovi odgovori imaju svoju težinu, Evandjelje, posebno onako kako ga je Pavao objasnio u Poslanici Efežanima, daje potpuniji odgovor na pitanje zašto Adam i Eva nisu odmah umrli zbog svojega grijeha. Prema Pavlu, prije osnivanja svijeta (Efežanima 1,4) Bog je u plan stvaranja ugradio sigurnosno svojstvo, duhovni prekidač strujnog kruga. Kada su Adam i Eva pali u grijeh, trebali su umrijeti zato što su dodirnuli "golu žicu" grijeha. Ali Adam i Eva nisu odmah umrli jer je plan spasenja, koji je Bog donio prije osnivanja svijeta, odmah bio aktiviran. Taj plan je bio Krist, i svatko tko vjeruje u Krista, tko god bude nađen u "Kristu", spašen je od sile i posljedica grijeha, krivnje, otuđenja i smrti.

TREĆI DIO: Primjena

1. Razmislite sa svojim učenicima o načinima na koje mogu kao razred organizirati službe zahvalnosti u svojem osobnom životu, u obiteljskom životu, u svojoj društvenoj zajednici ili mjesnoj crkvi. Svaka od ovih službi može imati drugačiju temu: zahvalnost za plan spasenja i kako je on promijenio njihov život, zahvalnost za Kristovu ljubav koja se očituje u njihovom životu i u zajednici, ili zahvalnost za opraštanje kakvo je pokazano u njihovom životu ili životu zajednice.

2. Pozovite učenike da odgovore na sljedeće pitanje: Koliko su uzvišeni njihovi oblici komunikacije? Odnosno, kako sadržaj njihove svakiadašnje usmene, pisane ili grafičke komunikacije otkriva da je njihov život dodirnut i preobražen Božjom milošću i pogledom na svijet uzvišenoga Gospodina i Njegove teologije? Koliko učenici u vašem razredu osjećaju da na njih utječu nebeske stvarnosti? Koliko je sadržaj i način njihovih razgovora sličan Pavlovim? Zamolite učenike da razmotre načine na koje komuniciraju sa svojom obitelji, prijateljima, kolegama na poslu ili ljudima na javnim mjestima. Stavite pred njih izazov da ispitaju način na koji pišu elektroničku poštu ili poruke na različitim društvenim platformama. Također, stavite pred njih izazov da promijene sadržaj svojih razgovora s članovima obitelji, prijateljima i kolegama kako bi odražavali Krista i kako bi postali u većoj mjeri nalik na Njega.

3. U Efežanima 1,5 Pavao piše da nas Bog "u ljubavi predodredi sebi za sinove po Isusu Kristu". Mnogi kršćani smatraju da u ovom retku apostol naučava o predestinaciji u smislu da nas Bog bira da budemo spašeni i da se ne možemo oduprijeti Njegovoj volji niti promijeniti Njegovu odluku kad je o ovom pitanju riječ. Kako bi vaši učenici objasnili ovaj tekst sljedećim skupinama ljudi: 1) svojim prijateljima kršćanima koji vjeruju u predestinaciju i 2) svojim prijateljima ili susjedima koji nisu kršćani?

Sila proslavljenog Isusa

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 1,19-20.

Središte proučavanja: Efežanima 1,15-23; Efežanima 3,14-21; Psalm 110,1; 1. Solunjanima 5,16-18; Ponovljeni zakon 9,29; 1. Korinćanima 15,20-22.

Uvod: Nakon veličanja Boga zbog Njegovog plana spasenja u Kristu, Pavao u Efežanima 1,15-23 moli braću i sestre u Efezu da nastave stjecati iskustvo spasenja preko službe Duha Svetoga u njihovom životu. Pavao moli Boga Oca da pruži Efežanima 1) iskustvo poznavanja Boga preko Njegovog otkrivenja; 2) nadu koja proizlazi iz Božjeg poziva i obećanja i 3) vjeru po kojoj mogu doživjeti beskrajnu silu Gospodina Isusa Krista (Efežanima 1,17-19).

Kristova sila očituje se na dva načina. Prvo, mi doživljavamo Kristovu silu u Njegovom uskrснуću. Mi smo duhovno podignuti u novi život u Kristu ovdje i sada i imamo obećanje o budućem, konačnom uskrснуću u vječni život. Drugo, mi doživljavamo Kristovu silu u Njegovom uzašašću jer On sjedi na prijestolju svemira kao Bog, naš Bog, koji nas blagoslivlja s nebesa, odnosno svojega nebeskog Svetišta. Isus Krist je stvorio svemir i sve njegove fizičke i duhovne sile; prema tomu, one su sve Njemu podčinjene. Pobunjeničke duhovne sile koje su privremeno proglasile Zemlju svojim posjedom također su Njemu podređene.

Osim toga, spoznaja da je Isus uzašao na Božje prijestolje već nas čini baštinicima i stanovnicima Neba u Njemu. U Kristu sve u svemiru je naše! Jednog dana mi ćemo se također fizički uzdignuti na nebesa i pridružiti se svemiru u veličanju Boga oko Njegovog prijestolja (Otkrivenje 4,1-4.8-11; 5,6.9-14; 15,2-4).

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Molitve hvale i zahvalnosti bitne su u životu kršćanina.
2. Za kršćanina u njegovom kršćanskom životu nužno je iskustvo preobražavajuće Kristove sile i sile Duha Svetoga.
3. Kao pravi kršćani, poznavanjem i doživljavanjem Kristove sile, možemo slobodno živjeti u Njemu bez straha od pobunjeničkih sila ovoga svijeta.

DRUGI DIO: Komentar

“Zato”

U Poslanici Efežanima Pavao iznosi nekoliko zaključaka koji počinju ključnim veznicima, kao što su:

— *dia touto* (Efežanima 1,15; 5,17; 6,13), što znači “zato”, “zbog toga”, “stoga”

— *dio* (Efežanima 2,11; 3,13; 4,25; 5,14), što znači “zbog čega”, “stoga”, “zato”

— *oun* (Efežanima 4,1; 5,1.7; 6,14), što znači “dakle”, “stoga”

— *toutou karin* (Efežanima 3,1.14), što znači “zbog toga”, “zbog”, “zato”

U prijevodu Biblije Kršćanske sadašnjosti ovi izrazi prevedeni su “zato” (Efežanima 1,15; 2,11; 3,13; 4,1; 4,25; 5,14), “prema tome” (Efežanima 5,7), “dakle” (Efežanima 6,14). Pavao, dakle, prvo opisuje teološku stvarnost ili istinu u početnom odlomku. On zatim nastavlja zaključkom “zato” da bi primijenio ove misli na život Crkve. Na ovaj način Pavao progresivno širi, razvija i obogaćuje svoje misli o Evanđelju, Crkvi i kršćanskom životu.

U Efežanima 1,1-14 Pavao sažima bit Evanđelja koje čini podlogom svoje teologije (Efežanima 1,15) i pokazuje kako se Evanđelje dovodi u vezu s Crkvom (Efežanima 1,15-23) koja je sačinjena od “svetih” (Efežanima 1,15.18). Kršćani ili sveti su oni koji imaju vjeru u Isusa (Efežanima 1,15), imaju “duha mudrosti i otkrivenja” da poznaju Boga (Efežanima 1,17) i koji su prosvijetljeni da spoznaju Kristov poziv, baštinu koju On želi podariti nama i preveliku silu Njegovog uskrsnuća (Efežanima 1,18.19). Ovi sveti su Crkva ili Kristovo Tijelo (Efežanima 1,22.23). Ovim primjerom Pavlove teologije iznošenja zaključaka opisuje se bit Crkve.

Crkva je sagrađena na Evanđelju koje je Pavao upravo opisao u Efežanima 1,1-15. Ostatak Poslanice Efežanima govori o Crkvi. Ali to je Crkva koja je sagrađena na ispravnom razumijevanju Evanđelja, “Pavlovog Evanđelja”, kao što bi on na nekom drugom mjestu rekao (Rimljanima 2,16; 16,25; 2. Timoteju 2,8). Kao što smo zapazili, u Poslanici Efežanima sve je određeno povezanošću s nečim drugim. U kozmopolitskom kontekstu Efeza, nečiji je identitet bio oblikovan efeškom kulturom time što su se vjerske ili filozofske misli miješale s drugim religijama i filozofijama. Međutim, Pavao je ovdje postojan: temelj Crkve, identitet Crkve oblikovan je Evanđeljem ili planom koji je Bog načinio prije osnivanja svijeta i otkrio sada u Kristu Isusu. Crkva, njezin identitet, poruka i poslanje nije kulturološka ideja koja se postupno razvijala.

Crkva je rezultat Božjeg plana, Božjeg djelovanja u svijetu za spasenje grešnika i ljudskog roda.

Crkva, otkrivenje i filozofija

Pavao se moli za svoju Crkvu (Efežanima 1,16.18) i zahvaljuje Bogu za Njegovo djelovanje u vjernicima. On posebno zahvaljuje Bogu za djelo prosvjetljenja u Crkvi preko Njegovih darova mudrosti i otkrivenja (Efežanima 1,17.18). Ova molitva otkriva dva glavna aspekta naravi Crkve.

Prvo, Crkva je izgrađena na Božjem otkrivenju, a ne na ljudskoj filozofiji. Iako je Pavao bio dobro upoznat s filozofijom (Djela 17,28), odbio je položiti bilo kakav filozofski kamen u temelj Crkve. Smatrao je da Crkva treba biti sagrađena ne na ljudskoj mudrosti i rječitosti, već na “Božjem svjedočanstvu”, Njegovom otkrivenju u raspetom Isusu Kristu i u “očitovanju Duha i snage” (1. Korinćanima 2,1-5). Ova misao, međutim, ne podrazumijeva da ne postoji mudrost u izgradnji Crkve.

Crkva je sagrađena na mudrosti, ali to nije “mudrost ovoga svijeta. ... Naprotiv, navješćujemo mudrost Božju tajanstvenu i sakrivenu; onu koju Bog od vječnosti predodredi na našu slavu; onu koju nije upoznao ni jedan od knezova ovoga svijeta” (1. Korinćanima 2,6-8). Zato Pavao upozorava Kološane da se čuvaju da ih “tko za sobom ne odvede filozofijom — ispraznom prijevarom koja se oslanja na predaju čisto ljudsku ... a ne na Krista” (Kološanima 2,8; vidi Ivan 1,12.13; 1. Korinćanima 1,20-27; 3,19; 1. Timoteju 6,20.21).

Ovakav stav prema filozofiji ne podrazumijeva da Bog, Pavao ili kršćanstvo odbacuju logiku ili razum. Naprotiv, razum je jedna od najuzvišenijih ljudskih sposobnosti ili osobina kojom nas je Bog obdario kada je stvorio ljude na svoju sliku. Pavao ovdje poručuje da Crkva ili kršćanska vjera nije osnovana na filozofskim pretpostavkama i zaključcima. Zapadna klasična filozofija i odnedavno suvremena znanost temelje se velikim dijelom na pretpostavci da ne postoji namjerno, ispunjeno ljubavlju, posebno, specifično božansko otkrivenje. Umjesto toga, zapadna filozofija i suvremena znanost kao polaznu točku uzimaju ljudski racionalni, mistični ili filozofski napor da dosegnu Boga ili određeno božansko kraljevstvo. Ovakvo razmišljanje suprotno je kršćanskoj vjeri.

Pavao uporno tvrdi da Crkva nije i ne može biti proizvod ljudske filozofije ili znanja, ili njihovih pretpostavki ili zaključaka. Crkva je rezultat Božjeg neposrednog djelovanja u našem svijetu i otkrivenja u Isusu Kristu i Božjeg posebnog otkrivenja u Pismu. Po Kristu i preko Pisma Bog je pozvao ljudski rod k sebi u svoje kraljevstvo. Kada ljudi odgovore na Njegov poziv, postaju Božja crkva osnovana neposrednim djelovanjem Isusa Krista i Duha Svetoga u nama. Stoga će uspješna

filozofija izgraditi svoj pogled na svijet i pretpostavke u odnosu na božansko otkrivenje.

Drugo, Crkva nije društvo koje se sastoji iz dvije razine, sačinjeno od filozofske, prosvijećene, intelektualne elite s jedne strane i jednostavnih, neukih ljudi s druge. Točnije, svi članovi Crkve prosvjetljeni su i primaju Božje otkrivenje i mudrost. Ovo je kršćanski temelj milosti i jedinstva. Spašeni ili sveti nisu primili spasenje i otkrivenje zbog posebnih osobina, sposobnosti ili napora, već zahvaljujući Božjoj milosti zato što se Bog otkriva svim ljudima i poziva ih na spasenje. Svi vjernici baštine iste blagoslove! Svi oni primaju isto otkrivenje, isto spasenje i isto poslanje. To je razlog zašto je Crkva jedna i nije podijeljena na dvije, tri ili četiri klase i kategorije.

Strah od sila i pobjeda nad njima

Naš svijet je u stalnoj potrazi za silom. Ako razmišljamo o sili kao energiji, vidimo da u našem svijetu izvori energije stalno izazivaju napetosti, čak i ratove. Međutim, svijet traži više od izvora energije. Svijet posebno traži duhovne izvore sila, sila koje će pružiti doživotan uspjeh, dominaciju ili mir, vlast i ostvarenje. Kako se bližimo svršetku grešne ljudske povijesti, mnogi ljudi traže silu u demonskim izvorima, svjesno ili nesvjesno. Ovi demonski izvori porobljavajuće su i razorne sile. Milijuni ljudi zapravo shvaćaju da su ove demonske sile porobljavajuće, ali oni ih se ne mogu osloboditi. Mnogi čak ni ne znaju za neku drugu silu. Oni se jednostavno plaše ovih demonskih sila.

Mnogi drugi ljudi plaše se neživih sila kao što su potresi, cunamiji ili crne rupe. Neki se plaše sila položaja nebeskih tijela. Pojedini ljudi plaše se sile vlastitih prohtjeva ili unutarnjeg gnjeva. U posljednje vrijeme umjetna inteligencija postala je izvor straha za mnoge.

Međutim, Pavao tvrdi da je Kristova sila beskrajno veća od svih ovih sila. Krist je stvorio čitav svemir sa svim njegovim silama i izvorima energije, tako da su sve ove snage pod Njegovom vlašću. On nas je stvorio i On nas može obnoviti i pomoći nam da upravljamo sobom i svim unutarnjim problemima kojih se plašimo. Krist je stvorio sva anđeoska bića, od kojih se jedan dio pobunio protiv Boga i postao demonski, pokušavajući upravljati svijetom; ali Bog je porazio njihovu pobunu u vrijeme svojega prvog dolaska i na kraju će zauvijek uništiti njihovu silu i njih na kraju velike borbe. Čak i sada ova nebeska bića su poražena i ne mogu izvojevati pobjedu nad nama kada smo u Kristu Isusu.

Crkva adventista sedmoga dana osjetila je potrebu da izrazi ovu evanđeosku istinu u obliku osnovnog 11. vjerovanja pod nazivom "Rast u Kristu":

“Svojom smrću na križu Isus je pobijedio sile zla. Onaj koji se podčinio demonskim duhovima tijekom svoje zemaljske službe slomio je njihovu silu i odredio njihovu konačnu sudbinu. Isusova pobjeda pruža nam pobjedu nad zlim silama koje još uvijek nastoje nama upravljati dok hodamo s Njim u miru, radosti i sigurnosti Njegove ljubavi. Sada Duh Sveti boravi u nama i osposobljava nas. Neprestano posvećeni Isusu kao svojem Spasitelju i Gospodinu, mi smo oslobođeni tereta svojih prošlih djela. Više ne živimo u tami, u strahu od zlih sila, neznanju i besmislu svojega prijašnjeg načina života. U ovoj novoj slobodi u Isusu pozvani smo da rastemo i postanemo slični Njemu po karakteru, razgovarajući svakodnevno s Njim u molitvi, hraneći se Njegovom Riječju, razmišljajući o njoj i o Njegovoj providnosti, pjevajući Mu hvalospjeve, okupljajući se na bogoslužju i sudjelujući u poslanju Crkve. Također smo pozvani da slijedimo Kristov primjer suosjećajno služeći tjelesnim, duševnim, društvenim, emocionalnim i duhovnim potrebama ljudi. Dok se posvećujemo služenju našim bližnjima i svjedočenju o Njegovom spasenju, Njegova stalna prisutnost među nama preko Duha preobražava svaki trenutak i svaki zadatak u duhovno iskustvo.” (dostupno na <https://www.adventist.org/growing-in-christ>)

TREĆI DIO: Primjena

1. Pojedine adventističke mjesne crkve velikim su dijelom zatvorene tijekom tjedna. Suprotno tomu, subotnja bogoslužja katkad su pretrpana programom pri čemu je samo ograničeno vrijeme posvećeno osobnoj ili zajedničkoj molitvi. Pozovite svoje učenike da zajedno sa svojom mjesnom crkvom pretvore crkvu, kao zajednicu i kao zgradu, u dom ili prostor za neprestanu molitvu cijele zajednice i posjetitelja tijekom tjedna.

2. Pozovite učenike da razmišljaju o načinima na koje njihove obitelji i crkva mogu postati središta u kojima ljudi mogu iskusiti Kristovu silu. Kako biste mogli pomoći ljudima u svojoj društvenoj zajednici da prebrode različite strahove koji ih drže u ropstvu tehnologije, sebe samih ili drugih ljudi, kao i demonskih sila?

3. Zamolite članove razreda da zamisle da je svatko od njih pozvan da propovijeda o 11. osnovnom vjerovanju. Koje bi tri misli bile glavne točke njihove propovijedi?

Kako nas Bog spašava

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 2,4.5.

Središte proučavanja: Efežanima 2,1-10; Efežanima 5,14; Rimljanima 5,17; Efežanima 5,6; 1. Timoteju 1,7.

Uvod: Iako Pavao u prvom poglavlju Poslanice Efežanima ističe Božji sveobuhvatni plan spasenja u Kristu, u drugom poglavlju apostol detaljnije objašnjava kako nas Bog spašava kao pojedince. Nakon što su ljudi napustili Edenski vrt, ušli su u stanje koje Pavao naziva “mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha” (Efežanima 2,1). U ovom stanju ljudi su mrtvi u svojim grijesima u smislu da njima upravljaju i unutarne sile (grešne sklonosti) i vanjske sile (đavao i svijet). Ljudi u ovom stanju ne mogu očekivati život s Bogom; oni su “djeca srdžbe” (Efežanima 2,3). Jedina nada za nas jest da budemo uskrišeni, da se uznesemo i budemo uzvišeni s Kristom (Efežanima 2,6.7).

Međutim, mi ne možemo sami uskrsnuti, uznijeti se i uzvisiti. Pavao zato naglašava da smo spašeni “milošću” (Efežanima 2,5.8). To je Božje djelo, Njegova inicijativa, ljubav, milost i sila (Efežanima 2,4). Pavao smatra da je ovo djelo temelj Evanđelja. Ipak, Pavao odmah dodaje da smo spašeni “po vjeri” (Efežanima 2,8). Iako je naše spasenje u potpunosti Božje djelo, Bog nas ne spašava protiv naše volje. Oni koji su spašeni neće se uznijeti na Nebo ili biti uzvišeni na nebesa božanskim činom predestinacije. Točnije, Božje spasenje postaje djelotvorno u nama kada pokažemo vjeru — kada prihvatimo i primimo Božje spasenje, kada nas Bog uskrisi svojom silom, uzvisi naš život i osposobi da živimo u Kristu Isusu.

Teme — U pouci za ovaj tjedan naglašene su tri glavne teme iz Efežanima 2,1-10 koje opisuju dinamični proces spasenja:

1. Što znači biti mrtav u grijehu? Kakva je narav grešnog života?
2. Što znači biti podignut s Kristom u novi život u Njemu?
3. Što znači biti spašen milošću po vjeri?

DRUGI DIO: Komentar

Ellen G. White o pojmovima “mrtav u grijehu” i “spasenje milošću”

U drugom poglavlju knjige *Put Kristu* Ellen G. White objašnjava stanje palog čovjeka. Ona piše da Adamu “nakon učinjenog grijeha svetost više nije pričinjavala radost pa se on pokušao sakriti od Božje nazočnosti. Nepreporođeno srce i sada se nalazi u takvom stanju. Ono nije u skladu s Bogom i ne nalazi radost u zajednici s Njim. Grešnik ne bi mogao biti sretan u Božjoj nazočnosti i ne bi mu godilo društvo svetih bića. Kad bi mu i bilo dopušteno ući u Nebo, to mu ne bi činilo nikakvu radost. Duh nesebične ljubavi, koji vlada tamo gdje je svako srce sjedinjeno sa Srcem Beskrajne Ljubavi, ne bi našao odjeka u njegovoj duši. Njegove misli, zanimanja i pobude — sve bi bilo strano onome što pokreće bezgrešne nebeske stanovnike. On bi bio neskladna nota u nebeskoj melodiji. Nebo bi za njega bilo mjesto mučenja, i on bi se želio sakriti od Onoga koji je svjetlost i središte nebeske radosti. Bog nije samovoljno odlučio isključiti grešnike iz Neba; oni se sami isključuju svojom nepodnošljivošću za nebesku zajednicu. Božja slava za njih bila bi oganj koji spaljuje. Oni bi rado prihvatili i uništenje, samo da se skriju od lica Onoga koji je umro da ih otkupi.” (str. 17,18)

Ona zatim piše: “Ne možemo se sami izbaviti iz ponora grijeha u koji smo upali. Naša su srca zla i mi ih ne možemo promijeniti. ... Obrazovanje, kultura, služenje voljom, ljudski naponi, sve to ima svoje područje djelovanja, ali ovdje je neučinkovito. Možda se time može postići izvanjska ispravnost u ponašanju, ali se ne može promijeniti srce; ne mogu se očistiti životni izvori. Da bi se čovjek mogao promijeniti, ostaviti grijeh i postati svet, mora postojati sila koja djeluje iznutra, novi život odozgo. Ta sila je Krist. Samo Njegova milost može pokrenuti zamrle sposobnosti duše i privući ih Bogu i svetosti.” (str. 18)

Ellen G. White dalje objašnjava da “nije dostatno osjetiti Božju blagost, vidjeti dobronamjernost i očinsku nježnost Njegova karaktera. Nije dovoljno razaznati mudrost i pravednost Njegova Zakona i shvatiti da je utemeljen na vječnom načelu ljubavi. Apostol Pavao je sve to vidio kad je uskliknuo: ‘Priznajem u skladu sa Zakonom da je on dobar.’ (Rimljanima 7,16) ‘Stoga: Zakon je bez sumnje svet, a zapovijed i sveta, i pravedna, i dobra.’ (Rimljanima 7,12) Ali ispunjen gorčinom očaja i duševne muke, dodaje: ‘A ja sam tjelesan, prodan u ropstvo grijeha.’ (Rimljanima 7,14) Čeznuo je za čistoćom i pravednošću, koje nije mogao postići svojom snagom; zato je i uzviknuo: ‘Jadan ti sam ja čovjek! Tko će me izbaviti od ovoga smrtonosnoga tijela?’ (Rimljanima 7,14) Takav isti krik otimao se iz umornih srca u svim zemljama i u sva vremena.

Ali svima se može dati samo jedan jedini odgovor: 'Evo Jaganjca Božjeg koji uzima grijeh svijeta!' (Ivan 1,29)" (str. 19)

Mrtvi u grijehu i uskrišeni u Kristu

Pavlov izraz "mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha" (Efežanima 2,1) naglašava tri glavna aspekta palog ljudskog stanja.

Prvo, izraz "mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha" ukazuje na doslovnu smrt. Grijeh je u osnovi u suprotnosti s Bogom i životom. Biti u grijehu znači nijekati Boga i život. Pavao naglašava da je "plaća grijeha smrt" (Rimljanima 6,23). Biti u grijehu i ostati u grijehu vodi u smrt (vidi 1. Ivanova 5,16) — doslovnu smrt — potpuno uništenje cijelog ljudskog bića. Biti u grijehu znači biti osuđen na smrt; to je isto što i biti "mrtav". Ova smrt ne odnosi se samo na tijelo; čovjek koji živi u grijehu i ostaje u njemu bit će mrtav u potpunosti, u svim aspektima, bez ijednog živog elementa.

Drugo, "mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha" duhovno je i moralno stanje. Biti "mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha" znači biti mrtav Bogu. Za ljude biti "mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha" ne znači da ne mogu spoznati Božju ljubav, pravdu ili poziv, ili da ne mogu prepoznati svoje vlastito palo stanje. Tvrditi drugačije značilo bi vjerovati u predestinaciju. Međutim, ljudi mogu spoznati Božje otkrivenje i poziv, i to čine; "tako nemaju isprike" (Rimljanima 1,19-21; vidi Rimljanima 2,1.9-16). Problem se javlja kada spoznaju Božji milostivi poziv, ali smatraju da je s njima sve u redu i da će im biti bolje ako budu išli svojim putem tvrdeći da se mogu promijeniti i sami ispraviti (Izaija 5,21; Rimljanima 1,21-23; vidi Postanak 11,1-5). Ovo iskrivljeno mišljenje, međutim, još dublje ih gura u blato grijeha (Rimljanima 1,24-32).

U svojoj Poslanici Efežanima Pavao prikazuje ovo izgubljeno stanje životom "kao što živi svijet" (Efežanima 2,2 — Suvremeni hrvatski prijevod), ispunjavanjem žudnje, požude, želja i misli tijela (Efežanima 2,3). Tako neobnovljeni dostižu točku u kojoj "zlo dobrom nazivaju" i koji "od tame svjetlost prave, a od svjetlosti tamu" (Izaija 5,20). Ovo stanje ne samo da stvara moralnu zbrku, već i moralnu pobunu protiv Boga.

Treće, izraz "mrtvi za prestupljenja i grijehe" ukazuje da je naše biće potpuno nemoćno svladati gravitacijsko privlačenje crne rupe grijeha. Ova nemoć javlja se zato što je grijeh postao prožimajuća, upravljačka sila u našem biću, "drugi zakon koji se bori protiv" nas i u nama (Rimljanima 7,23). Naša narav je pogodena, oboljela bez mogućnosti izlječenja do te mjere da je postala "smrtonosno tijelo" (Rimljanima 7,24).

Upravo zbog toga Pavao zapaža da nas samo “uskrsnuće” može spasiti od smrti “zbog grijeha” (Efežanima 2,5.6). Ali Pavao ne govori o uskrsnuću sličnom uskrsnuću ptice Feniks u drevnom mitu, ptice koja je imala nutarnju silu obnavljanja. Naša smrt od grijeha i zbog grijeha konačna je i nepovratna. Mi u sebi nemamo nutarnju silu da oživimo. Samo Bog koji nas je stvorio, može nas ponovno stvoriti ili uskrisiti.

Prema Pavlu, uskrsnuće nije “samo” obnavljanje naših bioloških tkiva da bismo mogli živjeti još nekoliko godina u istom grešnom stanju. Kada govori o uskrsnuću, Pavao misli na potpuni bijeg od uništavajuće sile ovoga svijeta i vlasti grijeha. Pavlovo vjerovanje u uskrsnuće određuje drugačiji život — vječni život (Rimljanima 6,23). Ova jedinstvena obnavljajuća sila očitovala se u Kristovom uskrsnuću iz mrtvih (Efežanima 1,20), a zatim je dana nama u smislu da nas je Bog pozvao da imamo udjela po Duhu u Kristovom uskrsnuću (Efežanima 2,5.6).

U Poslanici Rimljanima Pavao objašnjava da moramo umrijeti budući da je grijeh sila koja nas prožima. Međutim, zahvaljujući Božjoj milosti, mi ne moramo umrijeti u grijehu, već grijehu. Krist je umro umjesto nas za naše grijeha. Dakle, umiremo u Kristu, ali umiremo s Kristom grijehu (Rimljanima 6,2-4). Pavao zatim zaključuje: “Jer ako smo dakle postali jedno s Kristom smrću sličnom njegovoj, bit ćemo i uskrsnućem sličnim njegovu. Ovo znamo: naš je stari čovjek razapet zajedno s Isusom da se uništi ovaj grešni čovjek, tako da više ne robujemo grijehu, jer tko je mrtav, slobodan je od grijeha.” (Rimljanima 6,5-7)

Milošću po vjeri

Kada Pavao kaže da smo spašeni “milošću po vjeri” (Efežanima 2,8), on ne kaže da smo spašeni samo milošću ili samo vjerom. Milost i vjera uvijek djeluju zajedno u spasenju. Međutim, one imaju bitan redoslijed djelovanja. U Evanđelju nije vjera ta koja pokreće milost. Vjera nije naša unutarnja energija koja nam daje život i silu, koja nas uzdiže do Boga, koja mijenja Božju naklonost prema nama ili koja omogućava spasenje. Prema Pavlu, vjera se javlja ili rađa ili postaje djelotvorna u nama kada nam Bog udijeli svoju milost (Rimljanima 10,17). Milost stvara vjeru. Vjera je primanje Božje milosti koju nam On pokazuje.

Ovakvo razumijevanje ima najmanje dva glavna zaključka. Prvo, vjera nije, i ne može biti, zaslužna za spasenje. Čak je i vjera dar od Boga jer nam je Bog udijelio svaku mogućnost da primimo Njegovu milost. I milost i vjera darovi su od Boga (Efežanima 2,8). Pavao zato naglašava da naša djela nemaju nikakvu ulogu u našem spasenju (Efežanima 2,9). Točnije, mi kao spašeni ljudi Božje smo “stvorenje, stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi” (Efežanima 2,10). Ova dobra djela, prema tomu,

nisu naša; ona nisu nastala stvaralačkim darom ili snagom naše vjere, već njih “Bog unaprijed pripremi da u njima živimo” (Efežanima 2,10).

Drugo, Pavao opravdanje i posvećenje spaja u neraskidivu vezu. Dok opravdanje znači da smo odjeveni u Kristovu pravednost, posvećenje znači da smo odjeveni u Kristovu haljinu dobrih djela i da hodamo u njoj.

Treće, milost i vjera temelj su jedinstva Crkve, koje je jedno od središnjih tema Pavlovog nauka o Crkvi. Crkva je ujedinjena u istom doživljaju primanja božanskog otkrivenja milosti i u istom usvajanju i prihvaćanju božanskog otkrivenja milosti u vjeri, “jednoj vjeri” (Efežanima 4,5). U ovom iskustvu svi vjernici su jednaki. Ponovimo, Crkva nije višeslojno društvo u kojem su neki članovi bolji kršćani zato što su primili više milosti. Crkva nije podijeljena na duhovnije i manje duhovne vjernike, prema stupnju njihove vjere. Cijela Crkva temelji se i ujedinjena je u istoj milosti i istom prihvaćanju te milosti vjerom. U Efežanima 4,7 Pavao govori o različitim stupnjevima ili vrstama milosti. Ovdje on ne govori o spasonosnoj milosti, već o raznolikosti duhovnih darova potrebnih za jačanje Božje crkve i ostvarenje njezine misije. Također, kada u 1. Korinćanima 12,9 Pavao kaže da Duh nekima daje vjeru, on ukazuje na duhovne darove, a ne na spasonosnu vjeru danu svim ljudima.

TREĆI DIO: Primjena

1. Iako neki ljudi smatraju da je kršćanski Bog sklon kažnjavanju i osveti, mnogi danas jednostavno ne mogu povezati milostivog Boga punog ljubavi s gnjevom, sudom i osudom. U Efežanima 2,3 Pavao opisuje grešne ljude kao “djecu srdžbe”, što znači da će, ako ostanu u tom stanju, primiti Božji gnjev ili osudu usmjerenu protiv grijeha (Rimljanima 1,18). Pozovite članove razreda da razmisle o načinima na koje mogu objasniti Božji gnjev sljedećim skupinama ljudi: 1) svojoj djeci, 2) neadventističkim susjedima i 3) svojim sekularnim, ateističkim kolegama.

2. Zamolite članove razreda da se prisjete svojeg iskustva kada su bili oživljeni s Kristom i u Njemu. Kako bi opisali ovo iskustvo prijateljima i članovima svoje zajednice? Kako to iskustvo mogu sačuvati svježim u svojem kršćanskom iskustvu?

3. Mnogi adventisti odrasli su u, mogli bismo tako reći, izoliranoj ili “čistoj” kršćanskoj sredini u kojoj nisu bili izloženi mnogim kušnjama sekularnog ili svjetovnog života. Ovi su adventisti svejedno i dalje mrtvi u svojim grijesima i nisu doživjeli novo rođenje. Na koje načine članovi vašeg razreda mogu pomoći ovim adventistima da ih “Krist oživi” (Efežanima 2,5)? Kako vaši učenici mogu ohrabriti ove adventiste da se ponovno rode, a da prvo ne moraju proći kroz čitav jad grešnog života?

Horizontalno pomirenje — Križ i Crkva

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 2,13.14.

Središte proučavanja: Efežanima 2,11-22; Rimljanima 3,31; Rimljanima 7,12; Izaija 52,7; Izaija 57,19; Ivan 14,27; 1. Korinćanima 3,9-17.

Uvod: U Efežanima 2,1-10 Pavao prikazuje prekrasnu i ohrabrujuću sliku o tome kako Bog djeluje u spasenju pojedinca. Biti spašen znači biti pozvan od strane Mesije, biti uskrišen s Mesijom, uznijeti se s Mesijom i biti uzvišen s Mesijom. Međutim, ovaj opis obično se primjenjivao na Židove koji su željno očekivali Mesiju-Spasitelja. Prema židovskom tumačenju, očekivalo se da će Mesija, kada dođe, spasiti i uzvisiti Židove i uništiti i poniziti pogane. Međutim, Pavao se koristi jezikom uzvisivanja kojim je opisao spasenje Židova i primjenjuje ga i na pogane!

U isto vrijeme trebamo zapaziti da Pavao ne kaže da su pogani sada spašeni zato što su pogani ili da su Židovi spašeni zato što su Židovi. Židovi, koji su bili “blizu” Bogu (Efežanima 2,13) mogli su živjeti istim načinom života “bez Boga u ovom svijetu” (Efežanima 2,12) kao pogani (Efežanima 2,1-10; Rimljanima 2,17-26). Pogani, sa svoje strane, ne smiju zaboraviti kako su živjeli prije nego što su upoznali Krista i prihvatili Ga. Prema tomu, i jedni i drugi bili su podjednako spašeni Božjom milošću očitovanom u Kristu Isusu na križu. Tek kada su i Židovi i pogani u Kristu, oni su spašeni. S druge strane, Pavao naglašava da spasenje dolazi od Židova (Efežanima 2,12; vidi Rimljanima 9,4.5; Ivan 4,22). “Bog je izabrao hebrejski narod da bude Njegov predstavnik na Zemlji ... povjerio mu je božanska proročanstva i ... Mesija je bio... Židov (Rimljanima 9,4.5)”. (*The SDA Bible Commentary*, sv. 5, str. 940)

Teme — Pouka za ovaj tjedan obuhvaća tri glavne teme:

1. Krist Isus spašava Židove i pogane podjednako, iako je Bog prvo pozvao Hebreje da ispune poslanje i objave Njegovo spasenje svijetu.

2. Spasenje koje je Gospodin Isus ponudio svima sveopće je zato što je On umro za sve koji vjeruju u Njega (Ivan 3,16) i tako je zid razdvajanja između Židova i pogana postao nevažan.

3. Isus Krist ne samo da je uništio zid između Židova i pogana, već On gradi novu stvarnost, novi Božji hram, Crkvu, u kojoj i Židovi i pogani podjednako i zajedno tvore Crkvu.

DRUGI DIO: Komentar

Rušenje zida

Neki kršćani pogrešno shvaćaju da Pavao u Efežanima 2,16 proriče mir između Židova i pogana ukidajući Mojsijev zakon. U skladu s tim, ovi kršćani smatraju da su Stari zavjet i Zakon nevažni za kršćanstvo. Međutim, ovakvo gledište nije samo pogrešno razumijevanje Pavlovog nauka, već je suprotno onomu što je Pavao pisao.

Ovdje je vrlo važno istaknuti dva zapažanja. Prvo, neposredan kontekst Efežanima 2,16 doista ukazuje na misao da su pogani koji su se željeli pridružiti Božjem narodu naišli na zid koji ih je u tome spriječio. Ovaj zid razdvajanja bio je tragedija zato što je Bog pozvao Izraelce u svoju milost i povjerio im zadaću da objave Njegovu milost svijetu. Međutim, Izraelci su zamijenili svoj poziv na svetost darovanu milošću, s izolacionizmom i elitizmom. Prema tomu, oni nisu izvršili poslanje koje im je Bog povjerio.

Neki tvrde da je neprijateljstvo koje je ovdje opisano nastalo isključivo od strane Židova kako bi pogane odvojili od Boga. Glavni je dokaz ovakvog gledišta da bi problem bio riješen kad bi Isus jednostavno ukinuo židovski Zakon i osnovao novu religiju. Nema sumnje da su Židovi pokazali veliko neprijateljstvo prema poganima. S druge strane, Stari zavjet je svjedok neprijateljstva naroda starog svijeta prema Izraelu i Judi.

Pavao se, međutim, ovdje ne bavi projektom tradicionalnog međunarodnog pomirenja dviju skupina ljudi, zasnovanog na utvrđivanju zajedničkih interesa, na kompromisima obiju strana i političkoj odluci o uzajamnoj snošljivosti. Da, Pavao kaže da su i Židovi i pogani krivi, ali ne kaže da se njihov glavni problem sastoji jednostavno u njihovom uzajamnom neprijateljstvu ili nemogućnosti da zajedno žive u svijetu. U kontekstu Efežanima 2,14 Pavao kaže kršćanima iz poganstva u Efezu da su bili "mrtvi zbog svojih prekršaja", ne zbog Židova, već zato što su podlegli svojoj grešnoj naravi i Sotoni i zato što su bili oholi i mislili da bolje znaju kako se mogu spasiti (Efežanima 2,1-3; vidi Rimljanima 1,21-32).

Problem Židova, s druge strane, nisu bili pritisci i napadi koje su podnosili od ruke pogana; Bog im je obećao zaštitu ako se u potpunosti oslone na Njega. Problem nije ležao ni u činjenici da su Božja obećanja, savezi, zakoni i obredi bili dani Hebrejima, a ne poganima. Židovi nisu

postali neprijatelji pogana zato što im je Bog tako naredio. Problem neprijateljstva između Židova i pogana bio je u nečemu drugom.

Pavao tvrdi da se glavni problem njihovog neprijateljstva sastoji u činjenici što su obje skupine podjednako sagriješile i pobunile se protiv Boga (Rimljanima 3,9-19). Dok se put spasenja pogana uvijek temeljio na djelima (ili su tako smatrali), Židovi su primili otkrivenje o Božjem spasenju milošću. Međutim, do Isusovog vremena razlika između Židova i pogana više nije bila milost (Židovi) nasuprot djelima (pogani), već su se sada prepirali čija će djela postići spasenje. Dok su pogani mislili da su ih njihovo junačko pregalaštvo, djela i način života postavili na put spasenja ljudskog roda, Židovi su mislili da su upravo oni na stazi spasenja zato što su svojim strogim pridržavanjem propisa ispunili Zakon koji im je Bog dao (Rimljanima 9,31.32; 10,3).

Neprijateljstvo je, dakle, bilo površno i umjetno: ispod bujice riječi, i Židovi i pogani bili su isti: grešni pobunjenici protiv Božje milosti (Rimljanima 1,21; 2,4.5) i tvrdili su da će upravo oni biti spašeni djelima. Židovi i pogani njegovali su vjeru u djela. Židovska religija postala je u biti poganska; zbog toga je Isus, nakon dugog prekoraivanja Židova što su pali u legalizam i pogrešno tumačili Pisma (Matej 23), objavio vodu: "Vaša će kuća biti prepuštena vama — pusta." (Matej 23,38)

Bog je pozvao Izrael da čuva vjeru i objavljuje milost svijetu. Ovaj poziv milosti i u milost bio je identitet i poslanje Izraela. Upravo se zato Pavao žestoko borio da održi milost u temeljima kršćanske vjere. Njegove Poslanice Galaćanima (pogani) i Židovima upućuju usrdni poziv kršćanstvu da ne slijedi Izrael u njihovoj najvećoj pogreški.

Drugo, i u skladu s tim, Pavlovo rješenje za ovaj ključni problem nisu bili društveni ili politički pregovori, u kojima je starozavjetni Zakon trebao biti djelomično ili potpuno doveden u pitanje da bi se napravilo prostora za pomirenje pogana i Židova. Zapravo, Pavao je pozvao obje skupine da napuste svoje rovovske položaje u oslanjanju na djela i prihvate Božju milost u Isusu Kristu. Kada jedni i drugi prihvate Božju milost i pomire se s Bogom, naći će se u istoj ujedinjenoj sferi Božjeg kraljevstva. Uvidjet će da su dio istog Božjeg naroda, stanovnici iste Zemlje i članovi iste obitelji (Efežanima 2,19), Crkve.

Prema tomu, pomirenje Židova i pogana leži u njihovom iskustvu vertikalnog pomirenja. Ovo pomirenje postiže se u Kristu, koji je bio utjelovljen da "oba u jednome tijelu pomiri s Bogom po križu — ubivši u sebi neprijateljstvo" (Efežanima 2,16). Dakle, Crkva — taj prostor u kojem je ostvaren mir između Židova i pogana — nije sagrađena na ukidanju Božjeg zakona, zato što je to zakon Božje ljubavi i milosti (Ivan 14,15; Rimljanima 13,8-10).

Da je Bog trebao pomiriti čovječanstvo sa sobom ukidanjem vlastitog Zakona, Isusova krv i križ ne bi bili potrebni. Čitav plan spasenja ne bi bio potreban. Bog je pomirio Židove i pogane sa sobom pozivajući ih da Mu se vrate i spašavajući ih po istom Kristu i istom Duhu (Efežanima 2,16.18).

TREĆI DIO: Primjena

1. Nakon nekoliko tisuća godina povijesti, odnos između Židova i pogana postao je nevažan za mnoge kršćanske crkve. Razred u vašoj mjesnoj crkvi najvjerojatnije se sastoji uglavnom od nežidova, i oni čak ni ne razmišljaju o Židovima. Međutim, poput Židova, mi, kao kršćani, možda smo podigli svoje vlastite zidove razdvajanja između nas, Božjeg naroda, i drugih ljudi — zidove koji ljude razdvajaju od Evanđelja. Zamolite svoje učenike da razmisle postoje li takvi zidovi u njihovom životu i životu njihove crkve. I što crkva može učiniti da se takvi zidovi sruše u Kristu?

2. Neki ljudi mogu protumačiti da rušenje zida između Židova i pogana znači da sada ne bi trebalo biti razlike između Crkve i svijeta i da Crkva sada može živjeti po mjerilima ovoga svijeta. Zašto je ovakav stav nebiblijski? Zamolite članove razreda da razmotre zašto je ovakav stav štetan za širenje Evanđelja svim ljudima. Zašto je poziv da se grijeh i grešan način života drže izvan Crkve opravdan? Razgovarajte o tome.

3. Neki kršćani mogu zapaziti da je zid razdvajanja između Židova i pogana u prvom redu podigao sam Bog, pogotovo kada je naredio Izraelcima da se odvoje od pogana. Uostalom, Isus je osobno prikazao Boga kao Onoga koji je postavio “plot” oko Izraela (Matej 21,33). Osim toga, Bog je strogo zabranio Izraelcima da stupaju u brak s pripadnicima drugih naroda (vidi Ponovljeni zakon 7,1-6). Čak i Pavao upozorava protiv stupanja u brak s nevjernicima (2. Korinćanima 6,14). Velik dio suvremenog društva sve je skloniji inkluzivističkom, nediskriminativnom pogledu na vjerski miješane brakove. Uzimajući u obzir ova zapažanja, kako bi članovi razreda objasnili Pavlovu tvrdnju da je Isus porušio zid između Židova i pogana, kada se čini da Biblija jasno kaže da je Bog postavio zid oko Izraelaca?

Tajna Evandelja

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 3,20.21.

Središte proučavanja: Efežanima 3; Job 11,5-9; Ezekiel 43,13-16; Amos 7,7.8; Otkrivenje 11,1.2.

Uvod: Nakon što je u Efežanima 3,1 iznio svoje slavno viđenje o Kristovom križu i onome što je ostvareno za Hebreje kao i za pogane, Pavao uvjerava svoju braću i sestre u Efezu da se moli da uvijek budu vođeni i preobraženi viđenjem križa i Božjom slavom, silom i ljubavlju koju križ otkriva, da o tome duboko razmišljaju i da to shvate. Međutim, baš kada Pavao počinje govoriti Efežanima da se moli za njih, on, “zarobljenik” koji služi “Isusu Kristu za dobro vas nežidova” (Efežanima 3,1 — Suvremeni hrvatski prijevod), počinje se osvrutati na svoju službu za pogane. Njegova služba sastojala se u razumijevanju Božje slavne “tajne” da uključi njih, pogane, u svoj plan spasenja i svoju Crkvu. Ova tajna, tvrdi apostol, nije bila naknadna misao u Božjem planu. Točnije, bio je to Božji “vječni naum” (Efežanima 3,11) i sada, u Kristovo doba, Bog je nastavio u potpunosti otkrivati ovaj naum svijetu ispunjavajući ga preko Krista, i sada preko njega, Kristovog apostola.

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Pavlova molitva i ideal bio je da gleda Crkvu kao novo čovječanstvo, uključujući i pogane.
2. Uključivanje pogana bilo je Božja velika tajna i iznenađenje za čovječanstvo. Pavao je bio ponizni sluga ove tajne.
3. Zahvaljujući uključivanju pogana, i prema tomu cijelog čovječanstva u plan spasenja, Crkva je postala prikaz Božje mudrosti, ljubavi, sile i slave na Zemlji i u svemiru.

DRUGI DIO: Komentar

Božja tajna i temelj apostola i proroka

Rasprava o Židovima i poganima, ujedinjenim u Kristovom tijelu, pokreće pitanje odnosa između Crkve i Izraela. Kršćani su razvili različite modele izraelsko-crkvenog odnosa. Jedno tradicionalno gledište glasi da je Izrael bio Božji narod Saveza, ali da je Izrael, nakon što je kao

narod odbacio Isusa kao Mesiju, odbačen i zamijenjen Crkvom. Prema tomu, nakon Krista Izrael ne vrši više nikakvu ulogu u Božjem djelu spasenja. Drugi teolozi usvojili su “literalističko tumačenje” Pisma i razvili dispencionalističku teoriju: da su Izrael i Crkva dva različita Božja naroda. Ovi narodi imaju različitu svrhu u djelu spasenja.

Čak i letimično čitanje Pavlovih poslanica i Novoga zavjeta otkriva da obje teorije imaju manjkavosti i da je dispencionalistički pristup Izraelu i Crkvi potpuno suprotan onomu što je apostol imao na umu. Ovdje bismo mogli iznijeti nekoliko glavnih točaka Pavlovog gledišta o odnosu Izraela i Crkve. Prvo, Pavao je razmatrao glavni kontinuitet između Izraela i Crkve. Ovaj odnos treba shvatiti u okviru općeg biblijskog načela tumačenja obećanja i ispunjenja: Krist i novozavjetni Božji narod ispunjenje su Božjih obećanja danih u Starom zavjetu. U Starom zavjetu Bog je spasio Izrael i pozvao ga da objavi Božji savez i obećanja o milosti svijetu. Božji poziv da ljudi prihvate Njegova obećanja o milosti i da se pridruže Njegovom Savezu trebao je preko Izraela obuhvatiti sve obitelji i narode na Zemlji. Izrael nije imao poslanje vezano za razvoj kraljevstva u okviru kojeg je trebao osvojiti i pripojiti sve narode na Zemlji. Umjesto toga, od naroda se očekivalo da se pridruže Božjem savezu i obećanjima, a ne da se priključe nacionalnom ili kraljevskom entitetu. Stari zavjet je, prema tomu, očekivao nadnacionalnu strukturu Božjeg naroda, u kojoj bi pripadnici svih naroda bili dio istog Saveza s Bogom (Postanak 12,1-3; 1. o kraljevima 8,41-43; Izaija 56,3-7; 60,3). Ova nadnacionalna struktura bila je ispunjena u novozavjetnom Božjem narodu koji se sastojao od Židova i od pogana.

Drugo, odatle slijedi da Izrael i Crkva nisu dva Božja naroda koji paralelno i istodobno postoje, svaki sa svojim savezom, stazama spasenja i poslanjem. Krist je objasnio da je Njegovo poslanje dovođenje “drugih ovaca koje nisu iz ovog ovčinjaka; i njih mi treba dovesti” da bi svi bili “jedno stado i jedan pastir” (Ivan 10,16). Niti je Crkva jednostavno zamjena za Izrael kao narod, u smislu da je Izrael bio Božji narod do Krista, a da je sada, nakon što je Krist odbacio Izrael kao narod, Crkva novi Božji narod. Točnije, prema Pavlu Crkva nije drugi Božji narod, već ispunjenje nevjerojatnog Božjeg obećanja danog u Starom zavjetu: On cijelo čovječanstvo poziva u svoju milost. Zato Pavao u Rimljanima 9 tvrdi da Crkvu tvore Židovi i pogani (Rimljanima 9,23-26).

Istina, samo se ostatak Izraela pridružio zajednici okupljenoj oko Isusa (Rimljanima 9,27-29), ali upravo ovaj ostatak pokazuje da Bog nije odbacio Izrael kao dio Crkve (Rimljanima 11,1). Upravo taj ostatak osigurava kontinuitet i jedinstvo između Izraela i Crkve. Zato Pavao u Rimljanima 11,16-18 uspoređuje Crkvu s maslinovim drvetom: neke grane su

djeca Izraelova, druge grane su pogani, ali sve grane na kraju primaju hranu iz istog korijena: iz Božjeg saveza s Abrahamom. Bog je uvijek imao jedan plan spasenja, jednog Potomka, Krista, jedno obećanje, jedan Savez i jedan narod.

Ista ova misao o jednom Božjem planu, kontinuitetu između Izraela i Crkve, i prema tomu suštini jedinstva Crkve, ponovno se javlja u 2. i 3. poglavlju Poslanice Efežanima. Pavao objašnjava Efežanima da se Crkva sastoji od “obrezanih” i od “neobrezanih” (Efežanima 2,11). Apostol ne kaže da su Židovi i Crkva dva odvojena naroda ili da je Crkva zamijenila Židove kao Božji narod. Nipošto ne isključujući Židove iz Crkve, Pavao slijedi Isusov nauk i potvrđuje da spasenje dolazi od Židova (Ivan 4,22). Pavao zato naglašava da dok su pogani bili “daleko”, Židovi su bili “blizu” (Efežanima 2,17). Pavao je na drugom mjestu opisao “blizinu” u smislu da su primili Božja obećanja ili saveze, Božja proročanstva, Mesiju i poslanje da Boga objave svijetu (Rimljanima 9,4.5). Prema tomu, pogani su bili dovedeni blizu Bogu i izgrađeni na istom temelju izraelskih proroka, nasuprot temelju njihovih starih mitova ili filozofija.

Treće, čak i kada govorimo o temelju Crkve, Pavao koristi istu misao o kontinuitetu Izraela i Crkve, ovoga puta u vezi s otkrivenjem. Crkva je sagrađena na božanskom otkrivenju. Međutim, Bog nema dva nepovezana otkrivenja koja bi pripadala Starom i Novom zavjetu. On nije otkrio nešto u Starom zavjetu da bi poslije odbacio taj svoj plan i otkrio potpuno nov. Njegov plan je jedan i Njegovo otkrivenje je jedno i neprekidno. Zato Pavao naglašava da je Crkva nazidana na apostolima i prorocima (Efežanima 2,20; vidi također Ivanov opis Novog Jeruzalema u kojem su imena apostola napisana na temelju grada, a imena patrijarha na vratima; ipak, apostoli i patrijarsi udruženi su u istom novom Jeruzalemu, Božjem prebivalištu — Otkrivenje 21,10-14). Možda je razlog zašto prvo navodi apostole što su apostoli “veći” od proroka u istom smislu u kojem je Ivan Krstitelj bio veći od svih proroka. Ovu “veličinu” treba shvatiti u istom smislu kao i obećanje i ispunjenje: dok su proroci proricali Mesijin dolazak, apostoli su objavili Njegov pravi povijesni dolazak na svijet. Mesija za kojeg su apostoli objavili da je došao na svijet bio je isti Mesija kojeg su proroci vidjeli u svojim viđenjima. Apostoli i proroci bili su ujedinjeni u svojem svjedočanstvu, koje je temelj Crkve.

Međutim, iako Pavao prepoznaje da su apostoli i proroci primili Božji poziv da preuzmu ovu temeljnu ulogu u Crkvi, oni su prepoznali i objavili da je ugaoni kamen Crkve Isus iz Nazareta, Krist prorečen u spisima Starog zavjeta (Efežanima 2,20), sadržaj i bit njihovog svjedočanstva. Kao apostol, Pavao je slijedio Isusovo interpretativno načelo “u svim Pismima” (Luka 24,27) ukazujući na Njega, na Njegov dolazak

i Njegovu službu (vidi Luka 24,25-27). Zahvaljujući tomu što je Isus ugaoni kamen, građevina je savršeno sazidana “u Njemu” (Efežanima 2,20-22) kao “sveti hram” (Efežanima 2,21) u kojem prebiva Bog (Efežanima 2,22).

Četvrto, Pavlovo tumačenje odnosa između Izraela i Crkve otkriva njegovo razumijevanje Božjeg identiteta i karaktera. Izraelski Bog nije njihov nacionalni Bog; On je Bog cijele Zemlje. Iako Njegovo zemaljsko prebivalište može biti u Jeruzalemu, Njegova vlast nije ograničena na Judeju i okolicu. Umjesto toga, kršćanski Bog ima svoje prijestolje na nebesima ili u nebeskom Svetištu i ima vlast nad svakom silom na Zemlji i na Nebu (Matej 6,10; 28,18; Efežanima 1,21) zato što je On Stvoritelj i Otkupitelj cijelog svijeta. Zato Bog poziva čitav svijet da Mu se vrati, primi Njegovu milost i živi u Njegovom kraljevstvu.

TREĆI DIO: Primjena

1. Ljudi vole misterije, tajne. Zamolite svoje učenike da odgovore na sljedeća pitanja: Jeste li ikada živjeli kao da ste čuvar velike, slavne tajne, tajne koja je zauvijek promijenila vaš život i koja će, kako vi shvaćate, zauvijek promijeniti svijet u najboljem mogućem smislu? Ako jeste, objasnite. Jeste li ikada prikazali Evanđelje kao veliku, lijepu tajnu? Razgovarajte o tome.

2. U Efežanima 3,10 Pavao tvrdi da je Crkva sredstvo kojim Bog otkriva svoju mudrost “poglarstvima i vlastima na nebesima”. Postavite učenicima sljedeća pitanja: Je li po vašem mišljenju Crkva otkrivenje Božjeg plana spasenja čitavom svemiru? Kako? Kako je jedinstvo Crkve u Kristu, jedinstvo između pogana i Židova, jedinstvo u obiteljima i u društvu, bitna sastavnica spasonosnog otkrivenja Božje milosti i sile? Razgovarajte o odgovorima u razredu.

3. U Kološanima 1,27, paralelnom tekstu s Efežanima 3, Pavao naglašava da je tajna koju je Bog otkrio “svetima” u Crkvi “Krist, nada slave”. Pozovite učenike da s drugima porazgovaraju o tome kako mogu objasniti ovaj izraz nekršćanima. Što apostol misli pod izrazom “Krist ... jest među vama”? Kako se ovaj izraz odnosi prema “nadi slave”? S druge strane, kako ova “tajna” utječe na vaš svakidašnji život? Povedite razred u razgovoru o odgovorima na ova pitanja.

Ujedinjeno Kristovo Tijelo

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 4,11.12.

Središte proučavanja: Efežanima 4,1-16; Filipljanima 2,3; Psalam 68,19; Djela 2; 1. Korinćanima 12,4-11.27-30; Izaija 5,4.

Uvod: Pavao je dosad objasnio silu Božjeg spasenja i kako ona djeluje u povijesti svijeta, ujedinjujući Židove i pogane u novo čovječanstvo u Kristu. U Efežanima 4,1-17 Pavao nastavlja govoriti o jedinstvu. On naglašava da je jedinstvo nužna osobina ili obilježje Crkve. Jedinstvo je rezultat Božjeg spasenja, ali je i Božje sredstvo za ispunjavanje Njegovog poslanja preko Crkve. Zato se nakon teme jedinstva između Židova i pogana u Crkvi usredotočuje na crkveno nutarnje jedinstvo u životu i poslanju. Budući da u Kristu nema ni Židova ni pogana, budući da smo u Kristu svi braća i sestre bez obzira na etničku pripadnost, Pavao raspravlja o jedinstvu svih kršćana kao članova istog tijela koji su uključeni u isto Kristovo poslanje.

Jedinstvo Crkve postiže se na nekoliko načina:

1. Postizanjem Kristove poniznosti, blagosti i strpljenja;
2. Razmišljanjem o uzoru života Crkve: Božanstvu u tri Osobe, Ocu, Sinu i Duhu Svetome i Njihovom djelovanju u stvaranju i otkupljenju;
3. Kristovim sredstvima spasenja koja utvrđuju Crkvu — jednom nadom, jednom vjerom i jednim krštenjem;
4. Duhovnim darovima preko kojih Bog blagoslivlja Crkvu da raste, ujedini se u jedno tijelo u Kristu i ostvari svoje poslanje u svijetu.

Teme — Ova pouka usredotočuje se na tri glavne teme iz Efežanima 4,1-16:

1. Jedinstvo Crkve bitno je za njezin identitet, život i poslanje.
2. Crkveno jedinstvo postiže se kada crkva oponaša život božanskog Trojstva i prihvaća Božje vrijednosti i stavove: tri Osobe Božanstva su različite; ipak One žive i djeluju u savršenom jedinstvu.
3. Za jedinstvo, život i poslanje Crkve važni su duhovni darovi.

DRUGI DIO: Komentar

Crkva kao Kristovo Tijelo

Kada Pavao u Efežanima 1,22 kaže da je Crkva Kristovo Tijelo, on ne misli da je sama Crkva božanska ili natprirodna. U djelu plana spasenja upravo je Bog bio utjelovljen, nisu ljudi bili obogotvoreni. Crkva je Kristovo Tijelo u smislu da je novo, spašeno čovječanstvo prikazano i ostvareno Kristovim utjelovljenjem i u Kristovom utjelovljenju. To je novo čovječanstvo koje je Krist, njegov Stvoritelj, Spasitelj i Gospodin stvorio, spasio i kojim upravlja. Prema tomu, Crkva nije emanacija Božanstva, već je to Božji narod — narod koji je Bog stvorio i koji je On sada vratio u svoje kraljevstvo. U tom je smislu Crkva “punina Onoga koji sve ispunja sve u svima” (Efežanima 1,23).

Trostruki izvor i uzor crkvenog postojanja i jedinstva

Jedinstvo Crkve bitno je u Pavlovom nauku o Crkvi. Međutim, Pavao ne oblikuje ovo jedinstvo po uzoru na administrativno, političko, gospodarsko i vojno jedinstvo Rimskog Carstva ili neku drugu ljudsku ustanovu. Umjesto toga Pavao ugrađuje jedinstvo Crkve u narav kršćanskog Trojedinog Boga. U Poslanici Efežanima često se upućuje na različite Osobe Božanstva, što otkriva Pavlovo veliko viđenje o djelovanju svih triju Osoba Božanstva u planu spasenja, u stvaranju i izgradnji Crkve.

Kao što u Efežanima 1,1-14 Pavao opisuje djelovanje Osoba Božanstva za naše spasenje, u Efežanima 1,15-23 on opisuje Oca i Sina koji rade na stvaranju, blagoslivljanju i osposobljavanju Crkve. Zato završava ovaj ulomak nazivajući Crkvu “tijelom” Kristovim i “puninom” Oca (Efežanima 1,23; vidi također Efežanima 4,6). U Efežanima 2,19-22 sve Osobe Božanstva uključene su u osnivanje Crkve: Crkva je Očev “stan” ili “sveta Crkva” nazidana na Kristu Isusu “u kome” su članovi Crkve “sazdani za stan Božji u Duhu”. U Efežanima 3 Pavao sagledava Crkvu kao rezultat Očeve milosti (Efežanima 3,2) koja je otkrivena “u Duhu” (Efežanima 3,5) kao “Tajna Kristova” (Efežanima 3,4) ili “neistraživo Kristovo bogatstvo” (Efežanima 3,8), čija je tajna bila saopćena “apostolima i prorocima” (Efežanima 3,5). Otac (Efežanima 3,14) osposobljava Crkvu “po njegovu Duhu ... da Krist stanuje u vašim srcima po vjeri” (Efežanima 3,16.17) kako bi Crkva mogla “shvatiti” Kristovu ljubav (Efežanima 3,18) i “da budete ispunjeni do sve punine koja dolazi od Boga” (Efežanima 3,19). Osim toga Bog je osnovao i ujedinio Crkvu zato što je njezin Bog Otac “od koga svako oćinstvo u nebesima i na zemlji ima ime” (Efežanima 3,14.15). Sva bića u svemiru uzimaju Njegovo ime zato što nas je sve stvorio i u Njemu smo svi obitelj. U Božjoj obitelji mi smo

u srodstvu ne samo sa svim drugim vjericima u povijesti čovječanstva, već sa svim stanovnicima svemira (vidi Hebrejima 12,22.23). Prema tomu, iako se Pavao usredotočuje na spasenje i na Crkvu na Zemlji, on zadržava svoj kozmički kut sagledavanja koji je uveo kada je pisao o nebesima u prvom poglavlju Poslanice Efežanima.

U Efežanima 4 Pavao do vrhunca razvija svoju uzvišenu doktrinu o Crkvi koja je stvorena i ujedinjena od strane Božanstva, i u Njemu. Pavao izjavljuje da je jedinstvo Crkve zapravo "jedinstvo Duha" (Efežanima 4,3). U prilično poetskom stilu, apostol govori svojim čitateljima da je ovo jedinstvo povezano sa svim Osobama Božanstva. Mi smo "jedno tijelo" zato što postoji "jedan Duh" koji nas je pozvao "k jednoj nadi" (Efežanima 4,4). Na isti način, u našem "jednom Gospodinu" imamo "jednu vjeru, jedno krštenje" (Efežanima 4,5). Konačno, Crkva je ujedinjena zato što je "jedan Bog i Otac sviju, koji je nad svima, koji djeluje po svima i u svima stanuje" (Efežanima 4,6). Dakle, Crkva postoji zato što nas je Bog stvorio i pozvao nas. Osim toga, Crkva postoji kao ujedinjeno tijelo zato što je Bog koji ju je osnovao i pozvao jedan: tri Osobe, ali jedan Bog. Crkva ne može postojati bez Boga; ona ne može postojati ako nije "jedna", a ne može biti jedna ako nije utemeljena na biblijskom nauku o jednom Bogu u trima Osobama.

Duhovni darovi, postojanje, jedinstvo i poslanje Crkve

Nakon što je postavio teološki temelj za nastanak i jedinstvo Crkve u Trojedinom Bogu, Pavao u Efežanima 4 na praktičniji način objašnjava kako je crkva Kristovo tijelo i kako Duh Sveti djeluje u tom jedinstvu. Da bi to postigao, Pavao se vraća nizu tema iz Efežanima 1 kao što su: Kristovo uznesenje na Božje prijestolje (Efežanima 1,20), Njegovo uzvišenje (Efežanima 1,21.22) na položaj "glave" Crkve, "njegovo tijelo" (Efežanima 1,22.23), i blagoslivljanje Crkve "svakim duhovnim blagoslovom na nebesima" (Efežanima 1,3). Ovi blagoslovi bili su blagoslovi milosti za spasenje u Kristu "u kome imamo otkupljenje Njegovom krvlju, oproštenje grijeha" (Efežanima 1,7), otkrivenje Kristovog Evanđelja (Efežanima 1,7-13) i vjeru (Efežanima 1,13.15).

U Efežanima 4 apostol na sličan način objašnjava da je Krist uzašao (Efežanima 4,8) i da je bio podignut (Efežanima 4,10). Budući da je "Glava" Crkve (Efežanima 4,15), odnosno Njegovog Tijela (Efežanima 4,16), Krist "dade ljudima darove" (Efežanima 4,8). Ovi darovi nazivaju se Kristovim darovima i također su povezani s "milošću": "svakom pojedincu od nas dana je milost po onoj mjeri po kojoj je Krist htio dati svoj dar" (Efežanima 4,7). Međutim, ovi darovi nisu blagoslovi koji spašavaju grešnike, kao u Efežanima 1, već blagoslovi ili darovi osposo-

bljavanja za osnivanje, jedinstvo i poslanje Crkve. Pavao prepoznaje ove darove kao "apostole ... proroke ... evanđeliste ... pastire i učitelje" (Efežanima 4,11). Pavao ih na drugom mjestu naziva darovima milosti (*karismata*, Rimljanima 12,6-8; 1. Korinćanima 12,4) ili darovima Duha (*pneumatikois*, 1. Korinćanima 12,1), koje Duh Sveti daje i razdjeljuje (1. Korinćanima 12,4.7-11) članovima Kristovog Tijela (1. Korinćanima 12,12.13).

Prema tomu, iako Pavao na sličan način obrađuje teme u 1. i 4. poglavlju Poslanice Efežanima, on upućuje na različite aspekte Crkve. Dok u Efežanima 1 govori o spasenju ljudi, u Efežanima 4 on raspravlja o postojanju, jedinstvu i poslanju Crkve. Zato u Efežanima 4 uskrsli i uzašli Gospodin Isus (Efežanima 4,8-10) svakom članu Crkve daje "milost po onoj mjeri po kojoj je Krist htio dati svoj dar" (Efežanima 4,7). "Davanje" ili "milost" ovdje znači dodjeljivanje dužnosti (Efežanima 4,11), a ne milost spasenja ili oprosta. To je dar "da pripravi svete za djelo službe, za izgradnju Kristova tijela" (Efežanima 4,12).

Da, Crkvu čine pojedinci koji su spašeni, ali njihovo spasenje samo je početak života koji Bog ima na umu za svoju Crkvu. Bog stvara novo čovječanstvo, svoj narod, i ovu novu zajednicu izgradio je Duh po "milosti" (*karisma*, Efežanima 4,7). Preko *karismata* ili darova Duha djeluje u Crkvi "dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega" (Efežanima 4,13) ili, drugim riječima, dok ne dospijemo "k mjeri punine veličine Kristove" (Efežanima 4,13), koji je Glava Crkve (Efežanima 4,15).

Iz Pavlovog nauka o Crkvi u Efežanima 4 možemo izvući nekoliko glavnih zaključaka:

Prvo, Crkva nije ljudska organizacija, osnovana i održavana od strane ljudi radi njihovih ciljeva. Crkvu je osnovao, podupire i vodi sam Bog u njezinom poslanju.

Drugo, odražavajući sliku Trojedinog Boga, Crkva jest, i mora biti, ujedinjena. U svojoj velikosvećeničkoj molitvi Isus moli Oca "da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi ... da svijet vjeruje, da si me ti poslao" (Ivan 17,21).

Treće, jedinstvo nije rezultat ljudske volje ili darovitosti, već djelo Oca, Isusa Krista i Duha Svetoga koji djeluju u Crkvi i preko nje.

Četvrto, Trojedini Bog ostvaruje jedinstvo i rast Crkve pomoću duhovnih darova. Prema tomu, duhovni darovi nisu neobvezni program Crkve koji se koristi kada vjernici to smatraju nužnim. Točnije rečeno, pomoću duhovnih darova Bog utvrđuje, podupire i vodi Crkvu. Kad govorimo o značenju i jedinstvu Crkve, važno je zapaziti da Pavao ne predlaže hijerarhijsku i sakramentalnu strukturu upravljanja Crkvom.

Naprotiv, dok govori o organizaciji Crkve, apostol smatra da su izvor postojanja, jedinstvo i poslanje Crkve ukorijenjeni u Trojedinom Bogu koji je Glava Crkve i izvor duhovnih darova kojima pokazuje svoju prisutnost i djelovanje u Crkvi.

Peto, vrlo važne za biblijski nauk jesu teme o Božanstvu i duhovnim darovima koje adventistički kršćani navode u brojnim vjerovanjima. O Božanstvu se govori u pet osnovnih vjerovanja: drugom (koje govori o biblijskom nauku o Trojedinom Bogu), trećem (“Bog Otac”), četvrtom (“Bog Sin”), petom (“Bog Duh Sveti”), i desetom (“Iskustvo spasenja”, koje govori o uključenosti svih triju Osoba Božanstva u spasenje ljudskog roda). Doktrina o Crkvi opširno je obrađena u sedam osnovnih vjerovanja: dvanaestom (“Crkva”), trinaestom (“Ostatak i njegovo poslanje”), četrnaestom (“Jedinstvo u Kristovom tijelu”), petnaestom (“Krštenje”), šesnaestom (“Gospodnja večera”), sedamnaestom (“Duhovni darovi i službe”) i osamnaestom (“Dar proroštva”).

TREĆI DIO: Primjena

1. Tragična pojava u povijesti svake crkve njezina je podjela i nejedinstvo. Na temelju proučavanja Efežanima 4,1-16 u ovoj pouci, potaknite učenike da sačuvaju jedinstvo svoje mjesne crkve i potpomognu njezin rast.

2. Kakav je, prema shvaćanju vaših učenika, odnos između nečijeg obraćenja, članstva u Crkvi kao Kristovom tijelu, i duhovnih darova?

3. Povedite razred u razgovor o sljedećim pitanjima: Kada ste posljednji put razmišljali o sebi, svojoj obitelji, prijateljima ili crkvi u smislu duhovnih darova? Sada pitajte svoje učenike kako prema njihovom mišljenju njihov subotnjoškolski razred ili crkva mogu poduprijeti misao da su duhovni darovi očitovanje Duha Svetoga u Crkvi. Zamolite članove razreda da navedu tri načina na koje se crkveni izbori ili crkveno vodstvo mogu služiti duhovnim darovima kako bi ostvarili crkveni rast, jedinstvo i poslanje.

4. Možda bi bilo teško izmisliti uređaj za mjerenje poniznosti, blagosti i strpljenja. Međutim, kad bi takav uređaj postojao, koje bi vrijednosti i stavove prema mišljenju vaših učenika ovakva naprava otkrila u njihovom životu, u životu njihovih prijatelja ili u životu crkve? Zamolite članove razreda da navedu tri načina na koje mogu poticati istinske biblijske vrijednosti poniznosti i strpljenja u svojem životu i u životu crkve, što bi dovelo do većeg jedinstva.

Život po uzoru na Krista i Duhom nadahnuti govor

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 4,22-24.

Središte proučavanja: Efežanima 4,17-32; Kološanima 3,1-17; Zaharija 3,3.4; Zaharija 8,16; Izaija 63,10; Rimljanima 8,16.26.27.

Uvod: Nakon što je objasnio Efežanima kako zrela kršćanska zajednica postoji i živi u Duhu Svetome i u Kristu, Pavao iznosi primjere ovakvog života u praktičnom smislu. On se koristi slikom ljudske odjeće — njezinim nošenjem i mijenjanjem — kako bi ilustrirao promjenu osobnog identiteta do koje dolazi kada Krist preobrazi život prebivanjem Duha Svetoga. Prihvatanje kršćanstva je kao da ostavljate jednu odjeću koja je predstavljala vaš stari identitet i oblačite novu odjeću koja drugim ljudima daje dojam da ste nova osoba. Međutim, postati kršćanin nije isto kao i privremeno skinuti staru odjeću samo preko noći, da biste je ujutro ponovno obukli. Kada je Pavao govorio o skidanju odjeće, mislio je na njezino uklanjanje, trajno odbacivanje.

Prema tomu, mi ostavljamo, napuštamo ili bacamo kao “smeće” (Filipljanima 3,7.8), “blato”, sve što pripada poganskom svijetu, što obuhvaća grešni pogled na svijet i način života karakterističan za kraljevstvo ovoga svijeta. Umjesto toga primamo novi identitet, novo državljanstvo, novu osobnu iskaznicu, putovnicu Božjega kraljevstva. Međutim, nova osobna iskaznica više je od jednostavnog papirnato dokumenta. Nova osobna iskaznica označava iskrenu promjenu pogleda na svijet, načina života, karaktera i odnosa s drugim članovima crkve i članovima ljudskog roda uopće. Ovaj novi život, međutim, ne temelji se na nekoj ljudskoj filozofiji ili ideologiji (Ivan 1,12.13). Ovaj identitet je potpuno novi život. Ovaj život moguć je samo kada netko upozna i prihvati Isusa Krista i samo kada dopusti Duhu Svetome da djeluje u njemu.

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Novi život kršćanina potpuno se razlikuje od svjetovnog života.
2. Promjena života i identiteta moguća je samo u Kristu i u Duhu Svetome.
3. Prisutnost Duha Svetoga u našem životu vodi do promjene našeg pogleda na svijet, identiteta, načina života, razgovora, stavova i odnosa.

DRUGI DIO: Komentar

Pogledi na svijet, načini života, svjetsko poslanje, kritička kontekstualizacija i obraćenje

Suvremeno društvo cijeni uključenost, prihvaćanje, očuvanje i poticanje lokalnih kultura, načina života i pogleda na svijet. "Stari" misionari kritizirani su zbog nepoštovanja lokalno-nacionalnog, plemensko-kulturološkog naslijeđa i zbog oblikovanja mjesnih i regionalnih crkava u misijskim poljima na osnovi "zapadnjačkog" tumačenja kršćanstva i njihovog načina života. Iako kritička kontekstualizacija sigurno ima svoje mjesto u misijama, postavljaju se dva vrlo važna pitanja: koji bi elementi lokalne kulture mogli biti sačuvani, a koji su elementi tih kultura dio "starog ja" i moraju se odbaciti kao grešni i od "ovoga svijeta"?

Kao odgovor na ova pitanja možemo istaknuti nekoliko točaka. Prvo, u Efežanima 4,17-32 Pavao uspoređuje svijet grijeha, ispraznosti, neznanja, tame, nečistoće, gnjeva, klevetanja i prijevare (Efežanima 4,17-22.25.31) sa svijetom Božje milosti, pravednosti, znanja, svjetlosti, čistoće, poštenja, ljubaznosti, suosjećanja, opraštanja i istine (Efežanima 4,25-29.32). Konačno, ocjena načela jedne kulture ili načina života nije ideologija ili filozofija, kao što su racionalizam, empirizam, modernizam, pragmatizam, utilitarizam ili postmodernizam. Umjesto toga, biblijsko načelo ocjenjivanja svake kulture ili načina života jest: "Ne žalostite Duha Svetoga Božjega, kojim ste zapečaćeni za dan otkupljenja." (Efežanima 4,30) Kada se primijeni, ovo načelo pokazuje Božju ljubav prema nama i našu ljubav prema Njemu i otkriva Božju pravednost.

Drugo, i u skladu s tim, Pavao ne govori o antropologiji ili očuvanju svjetskog kulturološkog naslijeđa. On se ne upušta u klasificiranje svjetskih kultura i ocjenu pojedinih kultura u svjetlu drugih. On poziva da se sve kulture, i židovska i poganska, ocjenjuju u svjetlu Evanđelja Isusa Krista i u svjetlu kulture i načina života Njegovog kraljevstva. U svojoj poslanici Pavao nalazi mnogo toga što može ukoriti u židovskoj kulturi i poziva Židove da se pokaju. Slično tomu, Pavao poručuje poganima da im Bog želi dobrodošlicu u svojem kraljevstvu, svojem Savezu i svojoj Crkvi. Međutim, on se ne ustručava reći da je velik dio poganskog pogleda na svijet (politeistički, mitološki, filozofski) i način života besciljan i grešan (Efežanima 4,18.19). Dakle, ako Evanđelje ističe grijeh u životu vjernika Crkve i u njihovim kulturama, oni moraju priznati taj grijeh i ostaviti ga. U suprotnom spasenje više nije spasenje od grijeha, već kulturološko opravdanje za popuštanje grešnom načinu života.

Istina, mi dolazimo Bogu takvi kakvi jesmo, u prljavim haljinama grijeha, ali ne ostajemo u tim haljinama; dolazimo Bogu da ukloni te

haljine, da nas opere i da otpočnemo “novi život” (Rimljanima 6,4). Bez ovog razumijevanja kršćanstvo će izgubiti svoju silu i poruku o spasenju. Kršćanstvo ne podupire ljudski rod u njihovim grijesima. Biblijska poruka stavlja izazov pred sve narode, plemena, jezike i kulture da sebe ocijene u svjetlu Pisma i prihvate Božju želju da nas opere, kao i djelovanje Duha Svetoga u našoj obnovi. Prema Pavlovom Evanđelju, mi ne možemo čuvati grešnu stranu svojeg života izgovarajući se da je to dio našeg kulturološkog naslijeđa ili pogleda na svijet. Jer sve što je grešno na kraju je samouništavajuće; grijeh uništava kulture i narode, a ne uzdiže ih niti obogaćuje.

Treće, Bog slavi različitost i kulturološko izražavanje u skladu s Evanđeljem i Njegovim kraljevstvom. Evanđelje zato ne poziva na potpuno uniformiranje svih kultura. Kada se kultura gradi na Kristovim vrijednostima i načinu života, ona će napredovati i biti obogaćena.

Godine 1992., u članku u časopisu *Ministry*, Børge Schantz (1931.—2014.), poznati adventistički misiolog, iznio je tri glavna načela kontekstualizacije u adventističkom pristupu kroskulturalnoj misiji:

Prvo, kroskulturalni misionar mora ispravno shvatiti biblijske izvještaje i nauk u njihovom izvornom kontekstu.

Drugo, kroskulturalni misionar mora točno razlikovati opći biblijski nauk i njegova načela i svoje osobne kulturološke vrijednosti i iskustvo.

Treće, kroskulturalni misionar mora razviti iskreno i duboko zanimanje i razumijevanje kulture naroda kojem služi.

Kada se uzmu u obzir svi ovi elementi, konačno je načelo kontekstualizacije da dok pokazujemo osjetljivost prema različitim elementima lokalne kulture, misionari moraju biblijskim apsolutima odrediti nova učenja i prakse obraćenika.

Schantz je uputio “upozorenje” vođama adventističke misije i evanđeoskog rada: “Kršćanske su crkve u opasnosti da izgube čistu doktrinu i objektivnu etiku kada nekritički prihvaćaju da je Božja riječ uvijek i na svakom mjestu kulturološki i povijesno povezana. Proces kontekstualizacije pokreće određena pitanja. Prilagođavanje biblijskih učenja kulturama svijeta dovest će onoga koji širi vijest u dodir s elementima koji su lažni, zli, čak i demonski. Ako se ide predaleko, žalosna je posljedica štetan sinkretizam, koji primorava suprotne vjerske elemente na suživot.” Schantz zato zaključuje: “U svim kulturama, uključujući i našu, postoje običaji koje Evanđelje osuđuje, a ono što Pismo odbacuje mora biti odbačeno i od strane misionara i narodnih vođa.” Međutim, ovo načelo ne treba nas učiniti neosjetljivima prema nevinoj kulturi lokalnih naroda. Schantz se zapravo molio da nam “Gospodar misije podari mudrost da pravimo razliku između univerzalija koje se moraju

objavljivati širom svijeta i mogućih varijabli zapadne kulture". (One Message — Many Cultures: How Do We Cope?, *Ministry*, lipanj 1992., str. 11)

Novi ljudi

Tijekom povijesti, zagovornici filozofija, ideologija i moći polažu pravo, ili su polagali pravo, da korjenito promijene čovječanstvo. Primjer jedne takve ideologije je marksizam, pogotovo onakav kakav je bio poznat u Sovjetskom Savezu. Vođeni optimizmom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, Sovjeti su uzdigli misao da su oni, Sovjeti, zaslužni za ljudski razvoj dovodeći do sljedećeg stupnja napretka ljudske vrste: sovjetskog naroda. Sovjetski narod odbacio je staru vjersku i ideološku kapitalističku prtljagu i razvio se kolektivno u novog, marksističkog čovjeka. Kao što povijest pokazuje, ovaj sovjetski projekt završio je potpunim neuspjehom. Umjesto da stvore novog i boljeg čovjeka, sovjetski narod, priča je završila široko rasprostranjenim pogrđnim izrazom *homo sovieticus*.

Govoreći o evoluciji, pogotovo u drugoj polovini dvadesetog stoljeća, teistički evolucionisti, kao što je Teilhard de Chardin, širili su ideju o pojavi novog, duhovnog čovjeka. Iako Teilhard de Chardin vjeruje da su ljudi i dalje uključeni u proces evolucije iz životinja, on zamišlja trenutak Omega u budućnosti kada će ljudi odbaciti svoje staro naslijeđe ponašanja grabežljivaca i evoluirati u nove ljude karakteristične po globalnoj svijesti i univerzalnoj ljubavi.

To su samo dva primjera ideologija ili filozofija koje su nastojale drastično promijeniti grešne ljude u "nove ljude". Iako ove filozofije izgledaju radikalno, sve filozofije i naučavanja, ili većina njih, temelje se na pretpostavci da imaju moć promijeniti ljudski rod i ljudsko društvo. Ova pretpostavka upućuje na najmanje dva važna zaključka. S jedne strane svi ovi pokreti ističu duboko usađenu ljudsku želju za novim čovjekom, sa svom temeljitom obnovom koju ideal sadrži. S druge strane, sve ove filozofije završile su neuspjehom, iako su neke pokazale prividan početni uspjeh. Posljednji primjer ove pojave je uspon postmodernizma sa svojom kritikom modernizma, u koji je svijet imao puno povjerenje jer je iznosio istinu o našem podrijetlu, razvoju i sudbini čovječanstva i čitavog svemira. Iako postmodernizam pokušava stvoriti novog čovjeka, ljudima je već postalo jasnije da filozofija nema odgovor za novo čovječanstvo. Nemogućnost ljudskog roda da ponovno stvori sebe ili ponovno izmisli pod okriljem filozofije ili znanosti potječe od nedostatka odgovarajućeg uzora za novo čovječanstvo i nedostatka snage da se oblikuje ljudski rod po tom uzoru. Biblijsko kršćanstvo nudi

oboje: Isus je Uzor novog čovječanstva i On je Izvor sile koja nas mijenja i obnavlja na Njegovu slavnu sliku (Ivan 1,12.13).

TREĆI DIO: Primjena

1. Potaknite članove razreda da analiziraju svoj život i vide kako “novi život” utječe na sve aspekte života. Uzmite, na primjer, govor. Koliko puta svatko od nas kaže “ja” u razgovoru s drugim ljudima? Koliko puta usredotočujemo razgovor na sebe umjesto na svoje slušatelje? Koliko puta monopoliziramo razgovore? Pozovite članove razreda da prepoznaju druge sfere njihovog života kojima je potrebna milostiva i silna promjena pod utjecajem Duha Svetoga.

2. Neki ljudi sumnjaju da je moguća promjena čovjeka. Iako je Pavao bio svjestan porobljavajuće sile grijeha koja nas sprečava da se promijenimo, on je čvrsto vjerovao da Evanđelje ima silu da nas promijeni na najdublji mogući način. Apostol je bio potpuno siguran u ovu promjenu jer je znao što Duh Sveti može učiniti. Zamolite članove razreda da navedu tri praktična koraka koje mogu predložiti nekomu tko želi biti promijenjen, tko želi ostaviti staro “ja” i hodati u novom životu u Kristu — ali je izgubio nadu da se može promijeniti ili održati tu promjenu.

3. Upravljanje negativnim emocijama, stavovima ili ponašanjem postalo je glavna briga suvremenog svijeta. Ljudi se okreću posebnim vježbama, programima za savjetovanje, čak i kliničkim tretmanima da bi primili pomoć u borbi s svojim emocijama i ponašanjem. Dok savjetovanje i klinički tretman imaju svoje mjesto i ulogu u nekim slučajevima, što proučavanje Poslanice Efežanima, i Biblije uopće, otkriva o promjeni ponašanja, emocija, stavova i načina života kršćanina? Zamolite članove razreda da navedu tri načela koja utječu na promjenu života, koja su pronašli tijekom proučavanja Poslanice Efežanima i koja mogu pomoći njima, drugim vjernicima ili ljudima u društvenoj zajednici.

Živjeti mudro

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 5,15-17.

Središte proučavanja: Efežanima 5,1-20; 1. Korinćanima 5,1-11; Otkrivenje 16,1-16; Kološanima 4,5; Izreke 20,1; Izreke 23,29-35; Djela 16,25.

Uvod: Pogled na svijet i identitet određuju vrijednosti i mudrost. Poganski pogled na svijet razvit će određeni niz vrijednosti i određenu vrstu mudrosti. Božje kraljevstvo, Božji pogled na svijet, Božje vrijednosti stvaraju potpuno drugačiju vrstu mudrosti. Zato Pavao ne poziva kršćane da prihvate mudrost jedne od umjerenih filozofskih škola, ili da se ugledaju na grčko-rimski ponos u težnji za vrlinom. Prema njegovom mišljenju kršćanska mudrost ukorijenjena je u Božjoj požrtvovnoj ljubavi, u Kristovoj svetosti i čistoj moralnosti. Mudar kršćanin pobjeći će od mudrosti ovoga svijeta koja se izražava u sveopćem seksualnom razvratu, u egocentričnom hvalisanju i pijenju vina. Umjesto toga, mudar kršćanin probudit će se iz “sna” ovoga svijeta, bit će prosvijetljen Kristovim Evanđeljem, bit će osposobljen prisutnošću Duha Svetoga, primit će spasenje i poklonit će se Bogu!

Razlika između mudrosti ovoga svijeta i Božje mudrosti nalazi se u predmetu obožavanja: ja ili Bog? Na koga je sve usredotočeno: na mene ili Boga? Čime smo ispunjeni: sobom ili Bogom?

Teme — Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Kršćanska mudrost ukorijenjena je u Božjem otkrivenju ili Kristovom svjetlu.
2. Kršćanska mudrost nije skup dovtljivih izjava o životu, već način života, život preobražen Duhom Svetim prema uzoru koji nam je ostavio Krist.
3. Kršćanska mudrost odnosi se na spasenje i proslavljanje Boga.

DRUGI DIO: Komentar

Mudrost odozgo

Skoro je nemoguće zamisliti Pavla kako piše o praktičnim aspektima kršćanskog života a da ne spomene mudrost. Stari svijet bio je zaokupljen razgovorima o mudrosti. Samo nekoliko stoljeća prije Pavla,

Grci su iznjedrili “filozofiju” — ljubav prema mudrosti. Filozofija se bunila protiv mitološke mudrosti stare Grčke, prema kojoj su Zeus, Metida (Zeusova prva žena), Atena (njihova kći) i Apolon bili povezani s mudrošću na različite načine. Od svih ovih bogova ljudi su tražili savjete, tako da su oni postajali zaštitnici različitih gradova i ljudi. Na primjer, vjerovalo se da ljudi koji traže mudrost u različitim životnim pitanjima mogu pristupiti umu ili znanju grčkog boga Apolona preko Pitije, svećenice u Apolonovom hramu, također poznate i kao proročica u Delfima. Međutim, osim traženja mudrosti od Pitije, posjetitelj Apolonovog hrama bio bi pozdravljen i naučen različitim načelima delfske mudrosti, od kojih su tri bile najpopularnije: “Upoznaj sebe”, “Ništa prekomjerno” i “Sigurnost vodi u propast”. Druge poslovice učile su ih grčkom načinu života, od poštovanja bogova do etičkog života i žrtvovanja života za svoju zemlju.

Iako su filozofi, ili ljubitelji mudrosti, odbacili mitološke aspekte svoje drevne religije, stavili su se u red nasljednika proročišta u Delfima. S jedne strane filozofi su tvrdili da je Pitija proglasila Sokrata najmudrijim čovjekom Grčke. S druge strane, filozofi su primjenjivali delfsku mudrost, posebno prvo geslo: “Upoznaj sebe.”

Zato je grčka filozofija odredila i oblikovala kasniji cilj zapadne misli da traži mudrost pozivajući se na ljudski razum. Isti ljudski razum korišten je kao temelj etike ili grčkog načina života. Druge filozofije, pogotovo na Istoku, gradile su na istom temelju čovječanstva. Budizam je, na primjer, način života usredotočen na ljudsko iskustvo i psihologiju. Usprkos velikoj raznolikosti filozofskih škola na Zapadu i na Istoku, sve one imaju zajedničku osnovu: načelo “upoznaj sebe”. Ovo načelo pokazuje da ove filozofije, u čijem je središtu čovjek, ulažu napor da se shvati konačna stvarnost života i na ovaj način one donose zaključke o načinu života, donošenju odluka i ponašanju na temelju ljudskog samopažanja i razuma. Tako je ljudska mudrost, i na Zapadu i na Istoku, odbacila božansko otkrivenje ili se udaljila od njega.

S druge strane, osnovna je odlika biblijske mudrosti da je ukorijenjena u božanskom otkrivenju. I Pavao i Jakov spominju osobine mudrosti koje drugi filozofi također uzdižu: mir, ravnoteža, umjerenost, pravednost itd. Međutim, Jakov za kršćansku mudrost kaže da dolazi “odozgo” (Jakov 3,17), ona nije “zemaljska, ljudska, đavolska” (Jakov 3,15). Pavao također suprotstavlja kršćansku mudrost svjetovnoj pozivajući se na suprotnost između svjetla i tame. On zato upozorava Efežane da ne budu prevareni “ispraznim riječima” (Efežanima 5,6) ili “bezrodnim djelima tame” (Efežanima 5,11), jer biti prevaren ovakvim tumačenjima znači biti bezuman.

Međutim, zašto Pavao opisuje mudrost svijeta na takav sumoran način? Zar nisu filozofi ovoga svijeta također davali dobre savjete učeći načinu života utemeljenom na pravdi i međusobnom poštovanju? Da, mnogi od njih jesu. Međutim, koliko god bi plemenit način života ljudska filozofija zamislila, uvijek bi bio manjkav, nepotpun, utemeljen na pogrešnim pobudama odbacujući mogućnost Božjeg otkrivenja. Problem svjetovnih filozofija ne leži u onome što tvrde, već u onome što odbacuju ili niječu. Filozof jedan aspekt života može djelomično ispravno shvatiti, ali odbacivanje mogućnosti Božjeg otkrivenja i sile Njegovog djelovanja u svijetu čini njegovu filozofiju beskorisnom za spasenje i za život u Božjem kraljevstvu. Zato, primjerice, seksualna nečistoća nije smatrana problematičnom u etici većine filozofa. Čak ako su pojedini filozofi isticali seksualnu apstinenciju, razlozi za takvo postupanje bili su pogrešni.

Ellen G White piše: “Mnogo toga smatrat će se dobrim djelom, čak i dobročinstvom, da bi se nakon pomnog ispitivanja ustanovilo da je potaknuto pogrešnim pobudama. Mnogi primaju pohvalu za vrline koje ne posjeduju. Ispitivač srca provjerava pobude, pa djela koja ljudi jako hvale, često bilježi kao potekla iz sebičnih pobuda i čistog licemjerja. Svaki čin u našem životu, bio izvanredan i hvalevrijedan ili zasluživao prijekor, Istražitelj srca prosuđuje prema pobudama koje su ga potaknule.” (*Svjedočanstva za Crkvu*, sv. 2, str. 428; u izvorniku 512)

S druge strane, njihove riječi su “prazne” zato što ove filozofije nemaju silu milosti, otkupljenja i oprosta niti silu Duha da nas promijeni i pomogne nam da hodamo Božjim putem. U jednom pismu Ellen G. White opisuje važnost pobuda i otkrivenja u odnosu na istinu i filozofiju: “Vjera u laži neće imati posvećujući utjecaj na život i karakter. Nijedna zabluda nije istina niti može biti proglašena istinom ponavljanjem ili vjerovanjem u nju. Iskrenost nikada neće spasiti dušu od posljedica vjerovanja u zabludu. Bez iskrenosti nema istinske vjere, ali iskrenost u lažnoj vjeri nikada neće spasiti čovjeka. Ja mogu biti savršeno iskrena dok slijedim pogrešan put, ali to ga neće učiniti pravim putem niti me dovesti do mjesta na koje želim stići. Gospodin ne želi da slijepo vjerujemo i to naziva vjerom koja posvećuje. Istina je načelo koje posvećuje pa zato trebamo znati što je istina. Duhovne stvari moramo uspoređivati s duhovnim. Moramo ispitati sve stvari, ali se čvrsto držati samo onoga što je dobro, što ima božanske osobine, što pred nas stavlja iskrene pobude i načela koja nas trebaju potaknuti na akciju.” (*Selected Messages*, sv. 2, str. 56)

Zato je kršćanski hod koji Pavao zagovara zasnovan na otkrivenju Boga u Kristu Isusu. Samo biblijski Bog koji nas je stvorio može nam

otkriti tko je On, tko smo mi i kako možemo biti sretni. Samo nam Bog može dati milost i silu da živimo takvim životom u Njegovom kraljevstvu.

Svjetlo svjetla

U Efežanima 5 Pavao ne kaže da su Efežani u “tami”, već da su “tama” (Efežanima 5,8). Ali sada, “u Gospodinu”, oni su “svjetlo” (Efežanima 5,8). On zato poziva Efežane da žive “kao djeca svjetla” (Efežanima 5,8) i objašnjava da hoditi u svjetlu znači donositi “plod svjetla” koji se sastoji “u svakoj vrsti dobrote, pravednosti i istine” (Efežanima 5,9), živjeti kako je “Gospodinu milo” (Efežanima 5,10), živjeti u Kristovom svjetlu obasjani Kristom (Efežanima 5,13.14). Dakle, mi smo svjetlo “u Gospodinu” (Efežanima 5,8) jer smo obasjani Kristom (Efežanima 5,14).

Adventistički nauk o načinu života

Način života sastavni je dio našeg adventističkog nauka. Prema Pavlu način života nije rubni aspekt kršćanstva, već prije njegov središnji dio. Biblijski nauk o kršćanstvu kao načinu života adventisti posebno spominju u dva osnovna vjerovanja: devetnaestom (“Božji zakon”) i dvadeset drugom (“Kršćansko ponašanje”). Osim toga, promijenjeni život u Kristu koji smatramo bitnim za kršćansko iskustvo, također se odražava u našoj crkvenoj disciplini, kao i u našim stalnim pozivima na buđenje i obnovu.

TREĆI DIO: Primjena

1. Zamolite učenike da se prisjete kako su gledali na mudrost prije nego što su postali kršćani. Što je mudrost za njih tada značila? Pozovite učenike da zapišu svoju definiciju mudrosti sada kada su postali pravi kršćani. Zamolite ih da svoje shvaćanje mudrosti podijele s razredom.

2. Zamolite učenike da odgovore na ova pitanja: Što znači “biti obasjan” i “živjeti kao djeca svjetla” u vašoj životnoj sredini? Kako ove pojmove možemo usporediti s biblijskim gledištem da smo “obasjani” i da “živimo u svjetlu”? Što ovi pojmovi znače za vas osobno?

3. Kršćane katkad optužuju da potiskuju mudrost i sprečavaju razvoj ljudskog znanja. Pojedini ljudi kršćane smatraju oholima jer preziru mudrost ovoga svijeta. Kako kao adventistički kršćani možemo cijeniti traganje za mudrošću ovoga svijeta; učiti iz naslijeđa mudrosti ovoga svijeta; biti ponizni kad se radi o našoj mudrosti jer smo je primili od Boga i nije naša, a ipak propovijedati da je Bog stvaran i jedini izvor mudrosti? Razgovarajte o odgovorima u razredu.

Muževi i žene — zajedno pod križem

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 5,25-27.

Središte proučavanja: Efežanima 5,21-33; Filipljanima 2,3.4; Ezekiel 16,1-14; 2. Korinćanima 11,1-4; Postanak 2,15-25.

Uvod: Jedinstvo se kao zlatna nit proteže kroz Pavlovu Poslanicu Efežanima. Jedinstvo nije samo pitanje odnosa između Židova i pogana u Crkvi (Efežanima 2). Pavao u poslanici govori o tome kako je Trojedini Bog ostvario jedinstvo spasenjem, krštenjem, vjerom, duhovnim darovima, prisutnošću Duha Svetoga u nama; promjenom našeg životnog puta prema uzoru na Krista; i kršćanskom mudrošću. Konačno, prema Pavlu, jedinstvo u svim svojim aspektima moguće je samo u Kristu.

Pavao čitavu raspravu o jedinstvu Crkve kao novog čovječanstva dovodi do mjesta koje mu pripada: do obitelji. Ako je ikada postojao primjer ili uzor jedinstva, onda je to obitelj. Obitelj može biti istinski ujedinjena samo u Kristu, kao što su pogani i Židovi ujedinjeni u Kristu i kao što su svi članovi Crkve ujedinjeni u jednom, Kristovom Tijelu. Žene će se u obitelji pokoriti muževima u Kristu, a muž će voljeti ženu “u Gospodinu”. Božanski aspekt unutar bračnog odnosa znači da obitelj moramo vidjeti onako kako je Bog vidi. Ovaj božanski aspekt također znači obitelj mora ispuniti ulogu i svrhu koju joj je Gospodin dao prigodom stvaranja: “jedno tijelo”, nedjeljivo jedinstvo. Dvoje su jedno, ali ne samo zbog obostranih prednosti, već zato što ih je Bog tako stvorio, zato što im je Bog naložio da budu jedno. Jedinstvo obitelji ukazuje na nešto više od nje same, kao što jedinstvo Crkve ukazuje na jedinstvo Trojedinog Boga i Njegov odnos prema ljudskom rodu.

Teme — Pouka za ovaj tjedan usredotočuje se na tri glavne teme:

1. Pavlova tema o jedinstvu, kako je opisana u odnosu između muža i žene, nastavlja se u razgovoru o kršćanskoj obitelji.

2. Prava kršćanska obitelj može očuvati svoje jedinstvo samo ako je “u Gospodinu”, što znači da se bračni drugovi pokoravaju jedno drugom prema Božjoj zamisli pri stvaranju i kao što je potvrđeno Isusovom požrtvovnom ljubavlju prema ljudskom rodu u Njegovom planu spasenja.

3. Obitelj koja je istinski “u Gospodinu” neće njegovati izopačene odnose kao što su preljub ili nasilje, zato što će se i muž i žena poštovati i voljeti u Gospodinu.

DRUGI DIO: Komentar

Pavlov nauk o obitelji

U Efežanima 5,21-23 nalazi se duboka kristološka i ekleziološka rasprava. Kao i na drugom mjestu u svojoj poslanici, Pavao isprepliće ozbiljnu teološku raspravu (doktrinu o Kristu i doktrinu o Crkvi) sa svojim praktičnim razmatranjima. Prema Pavlovom mišljenju, biblijska teologija ne postoji samo zato da tvori povezan i divan misaoni sustav; na čvrstom temelju biblijske teologije apostol uvijek gradi praktične poruke.

Apostol zato ne pristupa razgovoru o obitelji kao da se radi o nevažnoj temi na koju se može odgovoriti s nekoliko savjeta uzetih iz opće ljudske mudrosti, psihologije ili sociologije, već on smješta razgovor o obitelji u kontekst osnovnih kršćanskih doktrina: Bog, stvaranje, Krist, spasenje i Crkva. Pavao ovdje ne koristi obitelj da bi ilustrirao ove doktrine, već koristi ove doktrine da prikaže kršćansku obitelj!

Kao i u slučaju Crkve, Pavao ne određuje pristup kršćanskoj obitelji stvarnostima pale ljudske naravi i društva. On zapravo slijedi Isusovo interpretativno načelo “u početku” (“Ali u početku nije bilo tako.” Matej 19,8), zbog čega se kršćanska Crkva i njezin nauk usmjerava na obnavljanje Božjih ideala, nasuprot usvajanju stvarnosti grešnog svijeta. Pavlov odnos prema obitelji u okviru ovih osnovnih kršćanskih učenja pokazuje da kršćanska obitelj ne može njegovati kompromise.

Pokoravaj se i voli

Pavlov jezik koji se odnosi na muško-ženske odnose izazvao je brojne rasprave, i navukao čak i neke osude na kršćanstvo smatrajući da ono odobrava nasilje nad ženama. Međutim, ove su reakcije zasnovane na pogrešnom razumijevanju Pavlove poruke.

Nekoliko točaka može nam pomoći da bolje razumijemo ovaj tekst:

1. Muž i žena trebaju slušati jedno drugo (Efežanima 5,21) zato što su ispunjeni Duhom Svetim (Efežanima 5,18).

2. Žena se pokorava mužu ne kao gospodaru, već kao Kristu, svojem Spasitelju i Zaštitniku. Pokoravati se znači imati veliko poštovanje prema mužu, cijeniti ga, iskazivati mu zahvalnost i uvažavati ga kao svojeg zaštitnika i pomoćnika. Biblija ne pruža nikakav temelj stavu da ženu treba smatrati podložnom mužu i da mu se, prema tomu, treba pokoravati kao nekomu tko je veći u odnosu na nju. Pavao ovdje poučava o isprav-

nom stavu poniznosti i poštovanja koji žena treba imati prema svojem mužu. Činjenica da kršćanstvo proglašava podjednako dostojanstvo muškaraca i žena u Kristu ne smije navesti žene da budu ohole prema svojim muževima. Umjesto toga, žena mora njegovati odanost, ljubav i potporu.

3. Muževi, zauzvrat, moraju imati na umu da žene primaju ljubav u obliku brige i zaštite. Muževa ljubav prema ženi uspoređuje se Gospodnjom požrtvovnom ljubavlju prema Crkvi. Pavao uči muškarce da njegovu poniznost, uvažavanje i ljubav prema svojoj supruzi.

4. Istina, Pavao uspoređuje ženino pokoravanje s pokoravanjem Crkve, i muževu ljubav s Kristovom ljubavlju. Međutim, Pavao ne uspoređuje uopćeno, miješajući teološke pojmove, pružajući tako osnovu za hijerarhijske odnose između muškaraca i žena ili za sakramentalno sagledavanje braka. Naprotiv, apostol odmah određuje svoju usporedbu i vrlo oprezno objašnjava što je točno time mislio i koje su pojedinosti usporedbe. Ta usporedba odnosi se na stavove i oblike uzajamnog pokoravanja i izražavanja ljubavi.

Ivan Zlatousti (347.—407.), poznati govornik i patrijarh Carigradske crkve, svojim je najboljim govorničkim vještinama opisao muževu ljubav prema ženi:

“Želiš li da ti žena bude poslušna kao Crkva Kristu? Vodi onda istu brigu o njoj kao Krist o Crkvi. Da, čak ako trebaš položiti svoj život za nju, da, i biti isječen na deset tisuća komada, da, i podnijeti i doživjeti bilo kakvu patnju — nemoj se povući. Iako sve ovo trebaš podnijeti, ipak nećeš čak ni tada učiniti nešto poput Krista. Jer ti to činiš za onu za koju si već vezan, a On za onu koja Mu je okrenula leđa i zamrzila Ga. Kao što je On položio kraj svojih nogu nju koja Mu je okrenula leđa, zamrzila Ga, odbacila i prezrela, tako se i ti ponašaj prema svojoj ženi ne prijetnjama, niti nasiljem, niti strahom, niti bilo čim sličnim, već svojom neumornom naklonošću. Da, iako te ne cijeni, omalovažava i prezire, ipak ćeš je svojom obzirnošću prema njoj, ljubavlju i ljubaznošću položiti kraj svojih nogu. Ne postoji ništa snažnije od ovakvih veza, pogotovo među bračnim drugovima. Sluga će se možda moći vezati zbog straha; ali čak će i on brzo ustati i otići. Ali nečijeg životnog suputnika, majku nečije djece, temelj nečije radosti nitko ne treba vezati strahom i prijetnjama, već ljubavlju i dobrom voljom. Jer kakva je to zajednica u kojoj žena drhti pred svojim mužem? I kakvo će zadovoljstvo muž doživjeti ako se ophodi prema svojoj ženi kao prema robu, a ne kao prema slobodnoj ženi? Da, ako bi i trebao pretrpjeti sve radi nje, nemoj je koriti; jer ni Krist to nije činio.” (Philip Schaff, izd., *Saint Chrysostom: Homilies on Galatians, Ephesians, Philipians, Colossians, Thessa-*

lonians, Timothy, Titus, and Philemon, Grand Rapids, MI: Eerdmans Printing Company, 1983., sv. 13, str. 144)

Adventistički nauk o braku i obitelji

Nauk o obitelji toliko je važan da su pojedine kršćanske crkve uključile obitelj u listu svojih doktrina. Nažalost, neke crkve, kao što je Rimokatolička, Pravoslavna i Anglikanska, otišle su u krajnost promatrajući brak i obitelj kao sakrament.

Stav adventističkih kršćana o obitelji, posebno o odnosu između bračnih drugova, izražen je u 23. osnovnom vjerovanju: "Bog je ustanovio brak u Edenu, a Isus ga je potvrdio kao doživotnu zajednicu između muškarca i žene u druženju punom ljubavi. Za kršćanina bračna se obveza daje istodobno Bogu kao i bračnom drugu i treba je sklopiti između partnera koji su iste vjere. Obostrana ljubav, uvažavanje, poštovanje i odgovornosti jesu tkivo ove veze koja treba odsajivati ljubavlju, svetošću, bliskošću i postojanošću odnosa između Krista i Njegove Crkve. ... Premda neki odnosi u obitelji možda ne odgovaraju idealu, bračni drugovi koji se u Kristu potpuno predaju jedno drugome, mogu postići zajednicu ljubavi s pomoću vodstva Duha i odgoja u Crkvi. Bog blagoslivlja obitelj i želi da njeni članovi pomažu jedno drugome do potpune zrelosti. Roditelji trebaju odgajati svoju djecu da vole Boga i da Mu budu poslušna. Svojim primjerom i svojim riječima trebaju ih poučavati da je Krist odgojitelj koji voli, koji je uvijek nježan i brižan, koji želi da oni postanu udovi Njegovog tijela, Božje obitelji. Povećana bliskost u obitelji jedna je od oznaka Evanđelja." (*Što adventisti vjeruju*, str. 294)

Adventistička crkva također pruža dodatnu misao o obitelji putem službenih objava. Njezina izjava o braku iz 1966. godine (vidi u nastavku) jasno je povezana s petim poglavljem Poslanice Efežanima, iako crkvena izjava ne navodi biblijske tekstove. Međutim, nekoliko pojedinosti iz ove izjave naglašavaju teološku važnost braka i obitelji:

Prvo, izjava povezuje brak s naravi biblijskog Trojstva: "Polazeći od različitosti dva ljudska spola, jedinstvo braka na poseban način oslikava jedinstvo unutar različitosti Trojstva."

Drugo, obitelj simbolički prikazuje odnos između Boga i ljudskog roda: "U Pismu, heteroseksualna zajednica u braku uzdiže se kao simbol veze između Trojstva i ljudskog roda. Čovjek je svjedok Božje nesebične ljubavi i Saveza s Njegovim narodom. Skladna veza muškarca i žene u braku mikrokozam je društvenog jedinstva koje se oduvijek smatrao bitnim sastojkom stabilnih društava."

Treće, izjava naglašava da su ljudske obitelji u stanju grijeha i da im je potrebna obnova u Isusu Kristu i Duhu Svetome: "Budući da je

brak iskvaren grijehom, čistoća i ljepota braka kakvu je Bog osmislio treba se obnoviti. Uvažavanjem Kristovog djela otkupljenja i djelovanja Njegovog Duha u ljudskom srcu, iskonska svrha braka može se povratiti, a lijepo i cjelovito iskustvo braka mogu ostvariti muškarac i žena koji udružuju svoje živote bračnim zavjetom.” (General Conference of Seventh-day Adventists Administrative Committee, “Marriage”, 23. travnja 1996., dostupno na <https://www.adventist.org/official-statements/marriage/>)

Adventistička crkva objavila je dodatne izjave osuđujući obiteljsko zlostavljanje i nasilje (General Conference of Seventh-day Adventists Administrative Committee, “Statement on Abuse and Family Violence”, 1995.), pružajući potporu ženama u različitim teškim prilikama (General Conference of Seventh-day Adventists Administrative Committee, “Statement on Women’s Issues”, 1995.).

TREĆI DIO: Primjena

1. Zajedno s učenicima razmislite o načinima na koje njihove obitelji ili crkva mogu postati središte obiteljskog pomirenja, gdje muževi i žene u široj društvenoj zajednici mogu pronaći pomirenje.

2. Pozovite članove svojeg razreda da zamisle da trebaju pripremiti tri prezentacije kao dio projekta za unapređenje kršćanskih odnosa između bračnih drugova u društvenoj zajednici. Koje bi tri teme izabrali i koje bi elemente uključili u svaku temu?

3. Zamolite članove razreda da objasne tri glavne razlike između načina na koji Biblija i njihova kultura gledaju na odnos između muža i žene u obitelji. Na koja tri načina oni mogu ispraviti odnose u svojim obiteljima kako bi se približili biblijskom idealu odnosa između bračnih drugova u obitelji?

Pokazivanje vrhunske odanosti Kristu

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 6,9.

Središte proučavanja: Efežanima 6,1-9; Marko 10,13-16; Kološanima 3,21; 1. Petrova 2,18-25; 2. Korinćanima 5,10; Kološanima 3,24.25.

Uvod: Nakon razgovora o obiteljskom jedinstvu, Pavao duboko istražuje jednu od najkontroverznijih i najtežih kategorija jedinstva: jedinstvo između generacija i između društvenih skupina ili klasa. Za ove odnose Pavao izlaže isto evanđeosko rješenje: jedinstvo “u Gospodinu”. Pavao savjetuje djeci da poštuju svoje roditelje u Gospodinu. Ovaj izraz već stavlja djecu u područje kršćanske obitelji i društva, u kojem su ona sama članovi Gospodnje obitelji. Apostolov savjet roditeljima upućen je u potpuno istom duhu: ophodite se prema svojoj djeci kao prema Gospodnjoj svojini. Ovo načelo ne znači da se djeca ne mogu odgajati, opominjati i disciplinirati; ali roditelji moraju disciplinirati djecu na isti način na koji bi Bog to učinio.

Nasuprot onomu što neki kritičari Biblije kažu, Pavao se nije zalagao za opaku ustanovu ropstva, već mu prilazi na pastoralan, strateški način. Ugledajući se na Isusa koji je odbacio militarističko revolucionarno rješenje problema progonstva i tlačenja (Isus je opomenuo Petra da vrati mač u korice), Pavao želi riješiti u Kristu i ovaj problem i druge. Robovi moraju vidjeti sebe kao Kristove robove, kao što je Pavao vidio sebe, i moraju marljivo raditi za Gospodina Isusa. S druge strane, robovi trebaju smatrati svoje gospodare ljudima (samo zemaljskim gospodarima) kojima je potrebno spasenje kao i svakom drugom grešnom ljudskom biću. Robovlasnici moraju vidjeti svoje robove kao građane Božjeg kraljevstva, a sebe kao robove nebeskog Gospodara. Društvena napetost odnosa između gospodara i roba “riješena” je činjenicom da su u Crkvi i gospodari i robovi podjednako pozvani i posvojeni od Krista, uzvišeni s Kristom na nebesima. Oni se klanjaju istom Bogu i Spasitelju i pozvani su da njihov život bude potpuno promijenjen prisutnošću Duha Svetoga u njima, prema slici Božjoj u Kristu.

Teme — Ova pouka naglašava dvije glavne teme:

1. Jedinstvo između generacija: djeca i roditelji mogu biti ujedinjeni kada se odnose jedni prema drugima u Gospodinu.

2. Jedinstvo između društvenih klasa: robovlasnici i robovi ujedinjeni su u Gospodinu samo kada sebe vide onakvima kakvi su u Gospodinu: stanovnici novog kraljevstva i novog života u Kristu.

DRUGI DIO: Komentar

Jedinstvo između djece i roditelja, robova i gospodara

U Efežanima 6,1-9 Pavao nastavlja govoriti o jedinstvu koje Bog donosi čovječanstvu i Crkvi u Isusu Kristu. Osvrće se na dva osjetljiva obiteljska i društvena problema: odnos između generacija i odnos između robova i gospodara. Apostol govori djeci da moraju biti poslušna roditeljima “u Gospodinu” zato što je to “ispravno” (Efežanima 6,1 — Suvremeni hrvatski prijevod). To je ispravno zato što je to Božja zapovijed s obećanjem (Efežanima 6,2) o blagoslovu i napretku (Efežanima 6,3). S druge strane, Pavao poziva roditelje kršćane da “ne razdražuju” (Varaždinska Biblija), ne “ogorčuju” djecu (Efežanima 6,4) povodeći se za svojim hirovima. Roditelji ih trebaju odgajati “stegom i opomenom Gospodnjom” (Efežanima 6,4), a ne po svojoj mudrosti. Djeca trebaju biti tako odgojena da steknu zreli odnos s Gospodinom. Iako djeca trebaju biti uključena u kućanske poslove, taj rad treba biti način odgajanja, a ne sredstvo iskorištavanja ili proizvodnje koje djeci ne donosi dobro. Odnosi između roditelja i djece bitni su za društvo. Pavao zna da ova međugeneracijska napetost izazvana grijehom može biti riješena u Crkvi samo u Kristu.

Pavao poziva robove kršćane da se “pokoravaju” svojim “zemaljskim gospodarima sa strahopoštovanjem, s iskrenošću svoga srca, kao Kristu” (Efežanima 6,5). Time Pavao ne daje božansko odobrenje nečemu što je tako očito pogrešno i zlo kao što je ropstvo. On također ne povlači paralelu između “zemaljskih gospodara” i Krista. Pavao zapravo naglašava iskrenost obraćenja robova i gospodara.

Mi moramo biti pravi kršćani u svakoj prigodi. U ovom grešnom svijetu često se nademo u različitim teškim okolnostima. Neki od nas onesposobljeni su ili ograničeni svojom bolešću, neki elementarnom ili društvenom katastrofom, a neki se čak suočavaju sa svršetkom života. Naravno, u takvim okolnostima Pismo nas uči da učinimo sve što je u našoj moći da poboljšamo ili promijenimo svoje prilike. Međutim, ova strategiju nije uvijek lako primijeniti. U takvim prilikama za kršćanina je najvažnije da se čvrsto drži svoje iskrene vjere i odnosa s Kristom.

Slično tomu Pavao govori robovima iz Efeza: ako ste robovi poput Josipa u Egiptu i ako ne možete promijeniti strašne okolnosti (1. Korin-

ćanima 7,21-23), sjetite se tajne Evanđelja, Kristovih blagoslova na nebesima, časti koju nam je podario uzdižući nas sa sobom do Božjeg prijestolja. Sjetite se također činjenice da smo svi kamenje u Božjem hramu i udovi Njegovog Tijela, da smo doživjeli duboku promjenu srca i načina života, temeljitu promjenu svojih stavova i gledišta, i sile Duha Svetoga koji djeluje u nama i stvara ove nevjerojatne promjene.

Dakle, poput Josipa u Egiptu radite za svoje gospodare; unaprijedite njegov dom na isti način na koji biste radili za Isusa (Efežanima 6,6). Takvo ponašanje nije dodvoravanje ili laskanje. Ovo ponašanje nije ni samoobmana koja doprinosi razvoju ropskog mentaliteta. Točnije, ovakvo vladanje bit je kršćaninovog stava u njegovim odnosima. Bez obzira na okolnosti ili društvenu strukturu u kojoj se nađe, za kršćanina je najvažnije njegovo obraćenje koje će dovesti do iskrenog, poštenog i savršenog stava prema radu i životu (Efežanima 6,6-8).

S druge strane, Pavao govori gospodarima kršćanima da se "jednako vladaju prema njima" (Efežanima 6,9), robovima; da budu gospodari nalik na Isusa. Zemaljski robovlasnici ili bogati i moćni ljudi znaju da je Isus njihov gospodar. Prema tomu, nasuprot mišljenju da Pavao govori u prilog ropstvu, on ruši temelj ropstva uspostavljajući kršćansko načelo da svi — i robovi i ovozemaljski gospodari — imaju istog Gospodara na Nebu, Isusa Krista.

Svi zemaljski društveni i gospodarski odnosi trebaju biti povezani s Isusom Kristom. Robovi žive i rade prvo u odnosu na Isusa kao svojega Gospodara. Gospodari se ophode prema svojim radnicima kao što se Isus, njihov Gospodar, odnosi prema njima. Pavao naglašava da "kod njega [Boga] nema pristranosti" (Efežanima 6,9). Ugledajući se na svojega Gospodara Isusa (Matej 26,51-53), Pavao je vjerovao da će se propovijedanjem Evanđelja o jedinstvu i ljubavi u Kristu zla ustanova ropstva urušiti sama po sebi.

Adventistički nauk o djeci

Adventistički kršćani cijene brak i djecu. Ova se vrijednost odražava u 23. osnovnom vjerovanju: "Bog blagoslivlja obitelj i želi da njeni članovi pomažu jedno drugome do potpune zrelosti. Roditelji trebaju odgajati svoju djecu da vole Boga i da Mu budu poslušna. Svojim primjerom i svojim riječima trebaju ih poučavati da je Krist odgojitelj koji voli, koji je uvijek nježan i brižan, koji želi da ona postanu udovi Njegovog tijela, Božje obitelji. Povećana bliskost u obitelji jedna je od oznaka posljednje vijesti Evanđelja." (*Što adventisti vjeruju*, str. 294)

O vrednovanju djece govori se i u drugim službenim izjavama Crkve adventista sedmoga dana. Navodeći Efežanima 6,4, između ostalih tek-

stova, u izjavi “Narav i zaštita djece” djeca se nazivaju “dragocjenim darovima od Boga povjerena roditeljskoj brizi, obitelji, zajednici vjernih i širem društvu”, i poziva da se djecu zaštiti od bilo kakve zloupotrebe, nasilja ili iskorištavanja. U izjavi se zapaža da su “mnoga djeca doživjela teške kazne u ime biblijskog pristupa stezi. Stegovna kazna koju karakterizira stroga, zapovjednička vlast često vodi do prijezira i pobune. Takva oštra stega također se povezuje s povećanim rizikom od nanošenja tjelesne i duševne štete djeci, kao i sve većoj vjerojatnosti da će mladi pribjeći prisili i nasilju u rješavanju svojih odnosa s drugima. Suprotno tomu, primjeri iz Pisma kao i opsežna istraživanja potvrđuju uspješnost blažih oblika stega zahvaljujući kojima djeca uče zaključivanjem i doživljavanjem posljedica svojih odluka. Pokazalo se da takve blaže mjere povećavaju vjerojatnost da će djeca donositi pozitivne odluke i prihvatiti roditeljske vrijednosti kako sazrijevaju.” Ova izjava poziva crkve da postanu “sigurno mjesto” za djecu pružajući “emocionalno i duhovno iscjeljenje” za pogođenu djecu (Executive Committee of the General Conference of Seventh-day Adventists, “Nurture and Protection of Children”, 23. lipnja 2010., dostupno na (Executive Committee of the General Conference of Seventh-day Adventists, “Nurture and Protection of Children”, 23. lipnja 2010., dostupno na <https://www.adventist.org/official-statements/nurture-and-protection-of-children>). Slične izjave, uključujući i praktične preporuke, objavljene su 1997. (“Child Sexual Abuse”, 1. travnja 1997., in Loma Linda, California) i 2000. (“Well-being and Value of Children”, Toronto, Canada, 29. lipnja — 8. srpnja 2000.). Značajno je što Adventistička crkva ima nekoliko odjela koji služe potrebama obitelji: Obiteljski odjel, Dječji odjel, Odjel za mlade, Odjel za žene.

Adventistički nauk o ropstvu

Kao adventistički kršćani, u ključne doktrine uvrstili smo biblijsko gledište o društvenim pitanjima kao što su rasizam, ropstvo i druge društveno-gospodarske razlike, povezujući ova pitanja s naukom Crkve, kao što je Pavao učinio u svojoj Poslanici Efežanima. U 14. adventističkom osnovnom vjerovanju, “Jedinstvo u Kristovom tijelu”, stoji: “U Kristu smo nova stvorenja; rasne, kulturološke, obrazovne i nacionalne razlike, razlike između ljudi svih staleža bogatih i siromašnih, muških i ženskih ne smiju nas dijeliti. Svi smo mi jednaki u Kristu, koji nas je jednim Duhom povezo u jednu zajednicu sa sobom i jedne s drugima; mi trebamo služiti i da nam se služi bez ikakve pristranosti i uvjeta.” (Što adventisti vjeruju, str. 170) Čak i da Crkva nije izglasovala izjavu koja se tiče ropstva, usvojene su povezane izjave o siromaštvu i ljudskim

odnosima kao što je “Beskućništvo i siromaštvo” (General Conference president, Neal C. Wilson, 5. srpnja 1990., dostupno na <https://www.adventist.org/official-statements/homelessness-and-poverty>); “Globalno siromaštvo” (Executive Committee of the General Conference of Seventh-day Adventists, 23. lipnja 2010., dostupno na <https://www.adventist.org/official-statements/global-poverty>); “Jedno čovječanstvo: Izjava o ljudskim odnosima koja se tiče rasizma, kastinstva, tribalizma i etnocentrizma” (General Conference of Seventh-day Adventists Administrative Committee in Silver Spring, Maryland, 15. rujna 2020., dostupno na <https://www.adventist.org/official-statements/one-humanity-a-human-relations-statement-addressing-racism-casteism-tribalism-and-ethnocentrism>).

TREĆI DIO: Primjena

Pročitajte i potom razgovarajte o sljedećim pitanjima s razredom:

1. Možda su se roditelji prema vama loše ophodili ili vas zlostavljali u prošlosti. Iako je tako, koja tri načela iz Efežanima 5 i 6 mogu poslužiti kao vodeća načela za podizanje vaše djece? Kako vam ova ista načela mogu pomoći da iscijelite ožiljke vaših obiteljskih odnosa iz prošlosti?

2. Možda vas Božja riječ u Efežanima 6 i Duh Sveti uvjere da ste loše postupali prema svojem bračnom drugu ili djeci. Na osnovi proučavanja 5. i 6. poglavlja Poslanice Efežanima, napravite plan od tri koraka kako ćete riješiti ovu situaciju. Pretpostavimo da nemate ovaj problem, ali poznajete nekoga tko se s tim bori. Kako pomoći toj osobi?

3. Ako u svjetlu ovog proučavanja shvatite da ste živjeli u neposlušnosti i prezirali svoje roditelje, na koja tri načina to možete popraviti?

4. Čini se da postoji uska povezanost između nasilnih odnosa u obitelji i crkvi i odlaska mladih iz crkve. Što možete vi kao obitelj i/ili crkva učiniti u vezi s tim? Kako možemo pronaći ravnotežu između ispravljanja ponašanja mladih i pokazivanja stalne, nepokolebljive ljubavi prema njima?

5. Prorok Malahija u Malahiji 4,5.6 prorokovao je o Ilijinom povratku u Božji narod s porukom o međugeneracijskom pomirenju. Mi se spašavamo zahvaljujući pomirenju koje Bog ostvaruje među nama — Njegovom grešnom djecom — i nas sa sobom kao našim Ocem (2. Korinćanima 5,18-21). U Poslanici Efežanima Pavao govori o istom pomirenju u Kristu između nas i Boga. Ovo vertikalno pomirenje odrazit će se u našoj obitelji, društvu i odnosima na poslu. Na koja tri načina vaša crkva može postati središte za međugeneracijsko i društveno pomirenje u široj društvenoj zajednici?

Poziv da čvrsto stojimo

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 6,10.11.

Središte proučavanja: Efežanima 6,10-20; Ponovljeni zakon 20,2-4; Rimljanima 13,11-14; 1. Solunjanima 5,6-8; 1. Korinćanima 15,23.24.

Uvod: Pavao je dosad povezoao nekoliko osnovnih činjenica o Evanđelju: da je Gospodin obnovio jedinstvo Židova i pogana, muževa i žena, djece i roditelja, robova i gospodara; da su naši životi preobraženi, da smo uskrišeni, uzneseni i uzvišeni s Kristom; da nam je Bog podario blagoslove i darove; i da tvorimo Božju crkvu ujedinjeni u Gospodinu. Znače li sve ove činjenice da je povijest spasenja završena i da ne možemo više ništa učiniti? Nikako.

U posljednjem poglavlju ove poslanice Pavao podsjeća Efežane i sve nas da kršćani nisu samo spašeni ljudi okupljeni u Isusovom krilu. Naprotiv, on tvrdi da kada kršćani uđu u Gospodnje kraljevstvo, oni sudjeluju u njegovoj obrani i objavi. Oni su vojnici Božjeg kraljevstva. Ali oni nisu slični vojnicima Rimskog Carstva. Nisu ni pobunjenička vojska. Njihov je neprijatelj duhovni, a takav je i njihov oklop i oružje. To je kozmička bitka koju je na “nebesima” započeo “đavao” i “Vrhovnik ovoga mračnog svijeta” i “zlih duhova” (Efežanima 6,11.12) protiv Božjeg prijestolja.

Izvor sile i snage kršćana ne počiva u njihovim mišićima, oklopu, oružju, borbenim vještinama i strategijama. Njihov jedini izvor moći je, kao i uvijek, u Gospodinu. Oni se bore kao što se njihov Gospodin borio slamaajući zlo i zemaljske sile silom ljubavi i pravednosti koja dolazi s križa. Međutim, križ nije njihov; Gospodnji je. Upravo je Gospodin izvojevao pobjedu nad silama zla na križu; upravo je Gospodin uskrsnuo i uzašao na Nebo. Upravo snagom ove pobjede Gospodin Isus daruje Crkvi svoje uskrsnuće, svoj život i blagoslove (Efežanima 1), svoje darove (Efežanima 4) i sada svoje oružje (Efežanima 6). Kršćani se bore obučeni u Kristovo oružje u bitci koju je On već dobio.

Teme — Pouka za ovaj tjedan usredotočuje se na dvije glavne teme:

1. Priključivanjem Crkvi kršćanin se automatski uključuje u duhovnu borbu kozmičkih razmjera.

2. Međutim, kršćanin se ne treba brinuti zato što njegova snaga i oružje dolaze od Gospodina. Sve što kršćani moraju učiniti jest da čvrsto stoje u Gospodinu.

DRUGI DIO: Komentar

Biti na pobjedničkoj strani

Kada Pavao kaže “na kraju” (Efežanima 6,10 — Suvremeni hrvatski prijevod), on ne smatra da snižava intenzitet i uzvišeni opis svojeg vide-nja kršćanskog života. On završava svoju poslanicu pozivom na borbu. Da, Pavlovo Evanđelje je poruka mira, ali ono je poruka mira upravo zbog rata koji se vodi, u koji je uključen cijeli svemir, od Boga na nebeskom prijestolju do posljednje osobe na svijetu. Pavlovo Evanđelje je poruka mira zato što je Bog izvojevao pobjedu u ovom ratu.

Međutim, rat se nastavlja za svakoga od nas dok biramo stranu. Pravi kršćani opredjeljuju se za Božju stranu. Ovaj savez dovest će bitku na njihov kućni prag. Ali kršćani se ne trebaju plašiti. Naprotiv, znajući da su na pravoj, pobjedničkoj strani u ratu, trebaju znati da nisu ostavljeni sami i da su osposobljeni i opremljeni svom potrebnom ratnom opremom kako bi postali pobjednici. Jedino što im je potrebno jest da zauzmu stav. Ovaj stav je toliko važan da u Efežanima 6 apostol triput ponavlja poziv kršćanima da čvrsto stoje za Gospodina (Efežani-ma 6,11.13.14).

To je moj stav

Do 1521. godine Martin Luther (1483.—1546.) postao je vodeći glas reformacije. Proučavajući Pismo na njegovim izvornim jezicima, augus-tinski redovnik, koji je postao profesor biblijske teologije na Sveučilištu u Wittenbergu, došao je do dva glavna zaključka, oba potaknuta Pavlovim učenjem: prvo, da se opravdanje grešnika temelji na Božjoj milosti i da ga grešnik prihvaća vjerom — ova misao bila je pretočena u načela protestantske reformacije *sola gratia* i *sola fide*: drugo, da Pismo sadrži dovoljno otkrivenja o Bogu i da je Biblija, a ne crkveni sabor ili papa, jedino i konačno pravilo vjere i vlasti u Crkvi. Ova misao bila je sažeta u načelo reformacije pod nazivom *sola scriptura*.

Dok su se ove ideje sve više oblikovale u Lutherovom umu, prodaja indulgencija od strane Johanna Tetzela u blizini Wittenberga nadahnula je Luthera da se podigne protiv užasne pokvarenosti u Crkvi objavljivanjem svojih čuvenih 95 teza 31. listopada 1517. godine. Međutim, umjesto da bude svjedok velikog vala reformacije u Crkvi, Luther se suočio s mnoštvom napada ne bi li ga slomili i ušutkali. Do 1518.

godine, kada je održan Sabor u Augsburgu, Luther je već smatrao Pismo jedinom osnovom vjere, moralnosti i teologije. Međutim, stiješnjen između svoje sve veće popularnosti u Njemačkoj i golemog pritiska od strane papinstva, Luther je odlučio da 1519. godine neće objaviti svoja stajališta ako se njegovi neprijatelji suzdrže od napada.

Međutim, kada je 1520. godine doživio ponovni napad, Luther je odlučio objaviti svoje pozive na korjenitu obnovu Crkve. Kao rezultat te odluke objavio je niz knjižica. U ovim knjižicama reformator se koristio Pismom da razobličí 1) papinsku tvrdnju o apsolutnoj vlasti nad Crkvom i svijetom i 2) tvrdnju Crkve da upravlja Božjom milošću preko sakramenata i svećenstva. Luther je naveo da se Crkva treba vratiti načelu svećeništva svih vjernika, koji imaju neposredan pristup Bogu i Njegovoj milosti po vjeri.

Rimska crkva odgovorila je preko bule pape Lava X. 1520. godine, pod nazivom *Exsurge Domine*, u kojoj je papa ukazao na četrdeset jednu navodnu teološku pogrešku u Lutherovim spisima. Luther je iste godine bio izopćen, a njegove knjige spaljene. Luther je odgovorio na sličan način: kada je papina bula došla do njega u prosincu 1520., on ju je javno spalio. Napeta situacija pretvorila se u otvoreni rat. Karlo V., novi car, pokušao je zavesti red u svojoj zemlji pozivajući Luthera na Sabor u proljeće 1521. godine u carski slobodni grad Worms (u blizini Frankfurta), na kojem se od Luthera zahtijevalo da obrazloži svoja stajališta i svoje postupke. Reformator je trebao putovati i prisustvovati Saboru pod zaštitom saskog kneza Fridricha, osnivača Sveučilišta u Wittenbergu i Lutherovog zaštitnika. Luther je bio vrlo motiviran da se bori za Boga, kao što se vidi u njegovoj izjavi izrečenoj pred odlazak u Worms: "Ući ću u Worms pod Kristovom zastavom pred vrata pakla." (Roland H. Bainton, *To je moj stav i ne mogu drugačije*, Beograd, Preporod, 2017., str. 175)

Luther je stigao u Worms 16. travnja 1521. godine i bilo mu je naređeno da se pojavi pred Saborom u šesnaest sati sljedećeg dana. Sedamnaestog travnja Luther je bio izveden pred Sabor. Predsjedatelj mu je odmah počeo postavljati pitanja o tome jesu li knjige poredane na stolu njegove i je li se spreman odreći gledišta koja su u njima iznesena. Shvaćajući važnost tog trenutka i njegov utjecaj na budućnost Evanđelja, Luther je oklijevao i zatražio dodatno vrijeme za razmišljanje. Njegova molba bila je odobrena i on se vratio na Sabor 18. travnja u osamnaest sati.

Njegov izgled i glas razlikovali su se u odnosu na prethodni dan: bio je smiren, a njegov glas zvučao je snažno i sigurno. Nakon priznanja da je knjige poredane pred njim on napisao, reformator je objasnio da

se on ne može odreći misli iznesenih u tim knjigama zato što su spadale u tri kategorije, od kojih svaka sadrži istine koje ne može odbaciti: 1) objavljivanje općeg kršćanskog nauka, 2) osuđivanje pokvarenosti papinstva koje je tlačilo njemački narod i 3) razotkrivanje pokvarenosti određenih pojedinaca. Luther je zato zatražio da mu se na njegove pogreške ukaže Pismom, a ne crkvenim ovlastima.

Predsjedatelj je ukorio Luthera zato što tvrdi da Pismo ima konačnu vlast, ukazujući da će Crkva biti izvrgnuta sramoti ako se nakon toliko stoljeća zatekne u zabludi. Predsjedatelj je zato pozvao Luthera da jasno odgovori na pitanje odriče li se svojih djela i učenja. Luther je svojim zvonkim glasom dao čuveni odgovor: “Budući da Vaše Veličanstvo i vaša gospodstva žele jednostavan odgovor, odgovorit ću bez ukrštanja rogova i pokazivanja zuba. Sve dok me Sveto pismo i jednostavan razum ne uvjere — ne prihvaćam autoritet papa i koncila jer su se oni suprotili jedni drugima — moja savjest je zarobljena Riječju Božjom. Ne mogu i neću se javno odreći ničega, jer ići protiv savjesti nije ni pravo ni sigurno. *To je moj stav i ne mogu drugačije.* Neka mi Bog pomogne. Amen.” (Roland H. Bainton, *To je moj stav i ne mogu drugačije*, Beograd, Preporod, 2017., str. 180,181)

Povjesničari su zapazili da riječi: “*To je moj stav i ne mogu drugačije*”, nisu zabilježene u službenim pisanim izvještajima Sabora, već su unesene u najraniju pisanu inačicu govora (Roland H. Bainton, *To je moj stav i ne mogu drugačije*, Beograd, Preporod, 2017., str. 181). Ellen G. White piše da je Luther izgovorio ove riječi (vidi *Velika borba*, str. 126; u izvorniku 160). Mnogi povjesničari vjeruju da je Luther doista izgovorio ove riječi, ali pretpostavljaju da je pisar bio toliko zaokupljen razgovorom da je propustio zabilježiti ove riječi. Bez obzira na to kako je formulirao svoju obranu, ostaje činjenica da je Lutherov nastup pred Saborom u Wormsu bio hrabar čin: založio se za istinu, za Evandjelje, za Boga i za spasenje ljudskog roda.

Kada iskreni, posvećeni kršćanin ispunjen Duhom ustane za Krista, cijeli svijet se mijenja. Luther svoju obranu nije iznio glasno ili neprirodno. Zauzeo je svoj stav vjerom. Nije se oslanjao na svoju snagu ili planove; otišao je u Worms kao osuđenik na smrt. Međutim, Luther je govorio kao Kristov vojnici obučeni u Božje oružje. Bitka u kojoj se borio nije bila njegova. Bila je to Božja bitka. Sve što je trebao reći bilo je: “*To je moj stav*”, i Bog je zauvijek promijenio tijek velike borbe.

TREĆI DIO: Primjena

1. Zamolite učenike da razmisle o sljedećem nizu pitanja dok ih naglas čitate u razredu: Iako nas Pavao poziva da čvrsto “*stojimo*” u

Gospodinu, katkad se spotaknemo i padnemo. Sjetite se koliko ste puta pali na duhovnom bojnopolju. Iako ste možda pali mnogo puta, napišite kratku listu većih padova. Analizirajte zašto je došlo do ovih padova. Koji dio ili dijelove vašeg kršćanskog oružja niste iskoristili ili pravilno upotrijebili? Koji dio ili dijelove oružja niste upotrijebili na vrijeme, što je možda doprinijelo tim duhovnim padovima? Kako biste mogli ispraviti situaciju i ponovno ustati — zauzeti čvrst stav u duhovnom smislu, i poći naprijed u bitci, zajedno sa svojom obitelji i braćom i sestrama u svojoj zajednici vjernih? Zamolite jednog ili dva dragovoljca da svoj odgovor na posljednje pitanje iznesu pred razredom. Sjetite se Božjeg ohrabrenja upućenog Njegovim vojnicima: “Jer padne li pravednik i sedam puta, on ustane.” (Izreke 24,16)

2. Pavao hrabri Efežane da budu snažni “u Gospodinu” (Efežanima 6,10). Izraze “u njemu” i “u Kristu” apostol upotrebljava toliko često da je to očito sastavni dio glavne teme poslanice i Evanđelja (vidi, na primjer, Efežanima 1,1.3.4.7.9-11.13.20; 2,6-8.13.15.21.22; 3,6.11.21; 4,21.32). U svjetlu ovih redaka, zamolite članove razreda da odgovore na ova pitanja: Što je prema njihovom mišljenju Pavao najviše želio prenijeti svojim čitateljima upotrebom izraza “u njemu”? Zašto Pavao ustrajava na ovom izrazu? Uputite članove razreda da pročitaju Ivan 15,4-8 dok razmišljaju o svojem odgovoru.

Uspostava mira

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 6,16.17.

Središte proučavanja: Efežanima 6,10-20; 1. Petrova 4,1; 1. Petrova 5,8; Izaija 59,17; Izaija 52,8-10; 1. Solunjanima 5,16-18.

Uvod: Nabrajajući i opisujući Božje oružje (opasač, oklop, obuća, štit, kaciga, mač), Pavao ne opisuje usamljenog ratnika. Naprotiv, on grčkim glagolima u drugom licu množine ukazuje na čitavu vojsku: 1) budite jaki (Efežanima 6,10); 2) obucite se u bojnu opremu Božju (Efežanima 6,11); 3) da se možete suprotstaviti (Efežanima 6,11); 4) jer naša borba (Efežanima 6,12); 5) zato uzmite i na se stavite bojnu opremu (Efežanima 6,13); 6) stojte čvrsto (Efežanima 6,14). Svi ili većina drugih glagola kojima se Pavao koristi obraćajući se Crkvi nalaze se u množini. Pavao, dakle, upotrebom oblika množine pred našim očima prikazuje Božju slavnu vojsku hrabrih vojnika potpuno opremljenih za svoje poslanje.

Ali koje je poslanje ove vojske? Oni su naoružani i spremni objaviti svemiru Božju poruku da Bog donosi mir u svemir, ljudima na Zemlji, mir među narodima, mir u zajednicama, u obiteljima, između generacija i klasa. Međutim, ovaj mir nije postignut zahvaljujući kompromisu ili ujedinjenju, u kojima sve strane u sukobu djelomično prihvaćaju pogled na svijet, vrijednosti ili projekte drugih. Umjesto toga, Bog je donio mir otkrivajući svoju ljubav i pravednost na križu, dobivši tako bitku protiv svojih tužitelja i neprijatelja. Kada ljudi prihvate ono što je Gospodin Isus ostvario na križu, Bog ih radosno blagoslivlja Kristovom pravednošću. Upravo ova pravednost i ljubav donose mir između ljudskog roda i Boga, između ljudi i u čitav svemir. Upravo taj mir kršćani objavljuju. Povijest naroda, religija, kultura, filozofije, psihologije i znanosti pokazala je da ne postoji drugi način postizanja mira. Pošto su kršćani sami doživjeli taj mir u svojem osobnom životu, u svojoj obitelji, u zajednici i u crkvi, oni sada mogu objaviti vijest o miru cijelom ljudskom rodu i čitavom svemiru.

Teme — Pouka za ovaj tjedan usredotočuje se na četiri glavne teme:

1. Crkva je uključena u sveopći sukob sa zadatkom da objavi Evanđelje mira.

2. Mi se ne borimo sami u bitci: borimo se “u Gospodinu” i Njegovim oružjem.

3. Ne borimo se u ovoj bitci kao usamljeni ratnici, već kao Božja vojska, Božji narod.

4. Mi se ne borimo u nesigurnoj bitci čiji kraj ne poznajemo, već u bitci koja već ima siguran ishod: Bog je na križu izvojevao pobjedu nad grijehom, zlom, smrću i Sotonom.

DRUGI DIO: Komentar

Rat i mir

Na početku odlomka u Efežanima 6,10-17 Pavao triput ukazuje na silu (Efežanima 6,10) koristeći se trima različitim riječima: glagolom *endunamoó*, “jačati”, i dvjema imenicama, *kratos*, “sila” ili “moć”, i *iskus*, “jačina”, “sila”, “snaga” ili “sposobnost”. Apostol je upotrijebio iste riječi, sve tri u obliku imenice, na početku poslanice (Efežanima 1,19-21) kada je opisivao Božju veličinu i silu kakva je otkrivena u Kristu. Sada, na kraju poslanice (Efežanima 6), Pavao kaže Efežanima da im je ova sila dostupna. Apostol govori o sili pa spominje sukob, rat, borbu i pobjedu.

Nažalost, kršćanski život je tijesno povezan s borbom za pobjedu. Istina, sve religije, filozofije, znanost, književnost i povijest — svi narativi kao što su evolucionizam, marksizam, nacizam — definiraju i opisuju život kao borbu, kao sukob. Svatko tko želi prodati neku priču mora je zasnivati na sukobu ili borbi. U takvim pričama protagonist ili junak bori se protiv nečega ili nekoga: na primjer, protagonist se bori protiv supersile; drugi junak nastoji uništiti crnu rupu; treći junak bori se protiv neizlječive bolesti.

Međutim, kršćaninova borba, objašnjava Pavao, usmjerena je protiv “đavolskih napada” (Efežanima 6,11). Rat koji on opisuje “nije protiv krvi i tijela, nego protiv Poglavarstava, protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnog svijeta: protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima” (Efežanima 6,12; vidi također Efežanima 1,19-21; 2,6; 3,10). Ova duhovna borba na “nebu” ima izravan i ključan odjek u našem životu. Mi smo neposredno uključeni u ovaj rat i moramo izabrati stranu. U cijeloj poslanici Pavao objašnjava da nismo uključeni u ovaj rat samo zato što se bore dvije supersile, a mi smo nevine kolateralne žrtve, uvučene ili uhvaćene u ovu borbu protiv svoje volje.

Naprotiv, upravo je suprotno. Bog je taj koji je uvučen u ovu borbu zbog nas. Mi smo pristupili silama tame i borimo se protiv Boga. Umjesto da nas uništi, Bog se bori za naše spasenje. Uzeo je našu krivnju

i grijeh i umro umjesto nas da bi nam mogao donijeti mir, da bi nas mogao obnoviti i dovesti pravedne u svoje kraljevstvo.

Zato kada postanemo kršćani, prihvaćamo Božju ponudu mira, prihvaćamo Njegov poziv da ga iskusimo i dobivamo želju da ga dijelimo s drugim ljudima u svijetu koji još uvijek vodi rat protiv Boga. Mi se ne pridružujemo Kristu kao neutralni, već kao Božji neprijatelji. Kada se pridružimo Kristovoj vojsci, bit ćemo napadnuti od strane đavla i svih drugih sila zla koje djeluju u nama. Za ovaj napad treba nam Božji oklop i oružje u obliku objavljivanja Njegovog Evanđelja mira. Razmotrite ovo gledište Ellen G. White.

“Mnogi smatraju da ova borba između Krista i Sotone nema neko posebno značenje za njihov život; za njih je ona nevažna. Međutim, u području svakog ljudskog srca ova se borba ponavlja. Nikada čovjek ne napušta redove zla da bi služio Bogu a da se ne suoči sa Sotoninim napadima. Kušnje kojima se Krist odupro iste su kao i one za koje smatramo da im se teško odupiremo. One su se nametale Njemu u toliko većem stupnju u kolikom je Njegov karakter nadmoćniji od našeg. Sa strašnim teretom grijeha svijeta na sebi, Krist se odupro kušnji apetita, ljubavi prema svijetu, kao i ljubavi za razmetanjem koja vodi oholosti. To su bile kušnje koje su svladale Adama i Evu i koje tako lako pobjeđuju i nas.” (*Isusov život*, str. 80; u izvorniku 116,117)

Velika borba

U svojem opsežnom djelu *Systematic Theology*, Norman Gulley naglašava da kršćanskoj teologiji općenito nedostaje tema o kozmičkom sukobu ili velikoj borbi (vidi: Norman Gulley, *Systematic Theology: The Church and the Last Things*, Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2016., sv. 4, str. 478); dok je za druge kršćane velika borba (duhovni sukob u svemiru između Boga i Sotoninih zlih sila) više povezana s teodicejom. Za Ellen G. White i adventističke kršćane, velika borba je sveobuhvatna doktrina koja povezuje sva ostala učenja ne samo sistematski, već i povijesno. Za adventističke kršćane velika borba nije samo sustav doktrina, već izvještaj o Bogu. To je izvještaj o Njegovom stvaranju kao činu ljubavi; o našoj pobuni protiv Njega; o Njegovoj požrtvovnoj ljubavi prema nama; o Njegovom neposrednom djelovanju u povijesti našega svijeta preko utjelovljenja; o Njegovoj smrti na križu, uskrsnuću i uzašašću; o Njegovoj želji i radu na obnovi našeg odnosa s Njim; o Njegovom obnavljanju jedinstva i ljubavi u ljudskom rodu preko Crkve; o Njegovim obećanjima da će uništiti grijeh i zlo; o Njegovom obećanju da će nas uvesti u svoju vječnu radost i mir. Zato su adventistički kršćani predmet velike borbe uvrstili u 8. osnovno vjerovanje, izglasovano od strane Generalne konferencije 1980. godine:

“Cijeli je ljudski rod umiješan u veliku borbu između Krista i Sotone u pogledu na Božji karakter, Njegov Zakon i Njegovu vladavinu svemirom. Ovaj je sukob nastao na Nebu kad je jedno stvoreno biće, obdareno slobodom izbora, u samouzvišenju postalo Sotona, Božji neprijatelj i naveo na pobunu dio anđela. On je unio duh pobune na ovaj svijet i naveo na grijeh Adama i Evu. Ovaj je čovjekov grijeh prouzročio izopačenost Božjeg obličja u ljuskom rodu, metež u stvorenu svijetu i njegovu potpuno uništenje u vrijeme potopa cijeloga svijeta, kao što je zabilježeno u knjizi Postanka 1—11. Promatran od svih stvorenih bića, ovaj je svijet postao poprištem sveopćeg sukoba iz koga će Bog ljubavi na kraju izići opravdanim. Da bi pomogao svom narodu u ovoj borbi, Krist šalje Svetoga Duha i odane anđele da ga vode, zašтите i podrže na putu spasenja.” (Što adventisti vjeruju, str. 98; iz izvorniku 132)

Herbert E. Douglass vješto i iscrpno objašnjava ulogu koju predmet velike borbe ima u adventističkoj teologiji: “Za adventističke kršćane velika borba povezuje sve biblijske teme. Ona nadilazi stara neslaganja koja su vjekovima dijelila kršćansku Crkvu. Ona donosi mir teološkim protivnicima koji iznenada u novom skladu zapažaju istine protiv kojih su se žustro borili. U tome leži jedinstvenost adventizma. Ta jedinstvenost nije neki posebni element njegove teologije, kao što je nauk o Svetišću. Posebnost adventizma počiva na njegovom općem razumijevanju središnje poruke Biblije koja je vođena ključnim, vladajućim načelom — temom velike borbe.” (“The Great Controversy Theme: What It Means to Adventists”, *Ministry*, prosinac 2000., str. 5)

TREĆI DIO: Primjena

Zamolite učenike da razgovaraju u razredu o sljedećim pitanjima:

1. Na koje je načine jezik militariziran u svakidašnjem životu? Razmislite o prividno “borbenom” jeziku koji se javlja u nekim našim himnama, pjesmama i biblijskim redcima. Kao adventisti, jasno dajemo do znanja da takav jezik i izraze primjenjujemo u duhovnom smislu. Ali onakav jezik može biti pogrešno shvaćen od strane ljudi oko nas, koji kršćanstvo općenito, a posebno adventizam smatraju religijom mira. Kako možemo zadržati biblijski duh borbe protiv duhovnih sila zla u okviru velike borbe dok pomažemo prijateljima i društvenoj zajednici da shvate da je naša Crkva zajednica Božje ljubavi, milosti i mira? Razgovarajte o svojem odgovoru ne samo u razredu, već i u crkvi.

2. Na koje načine vaša crkva može biti uključena u projekte mira? Kako može izbjeći političko djelovanje i biti utemeljena na Isusovom i apostolskom nauku u okviru biblijskih tema velike borbe i Evanđelja?

Poruka Poslanice Efežanima u srcu

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Efežanima 2,8-10.

Središte proučavanja: Efežanima 1—6.

Uvod: Kao što je Poslanica Efežanima glavni ključ za ostale Pavlove poslanice, tako je pouka za ovaj tjedan glavni ključ koji otključava cjelokupno proučavanje Poslanice Efežanima kao što vidimo u nastavku:

Odsjek od nedjelje sažima Pavlovo sagledavanje Božjeg vječnog i povijesnog plana stvaranja i otkupljenja koje oduzima dah.

Odsjek od ponedjeljka sažima drugo poglavlje Poslanice Efežanima, koje slikovito opisuje sumorno stanje grijeha i smrti ljudskog roda, stanje koje je bez obećanja, bez nade, bez Krista i bez Boga u svijetu. Međutim, Pavao — i Biblija uopće — ne završava ovim sumornim opisom. Umjesto toga, on detaljno iznosi osnovne elemente Evanđelja, Božju tajnu koja donosi nadu ljudskom rodu: u Kristu i s Njim, Bog nas uskrisuje i podiže do Njegovog Svetišta na nebesima. Štoviše, u Kristu i s Njim, postajemo Božji novi hram na Zemlji. Ova je promjena ostvarena milošću, a milost je temelj kršćanske vjere, života i poslanja.

Treće poglavlje, kojega smo se prisjetili u odsjeku od utorka, naglašava Božju tajnu stvaranja Crkve.

Odsjek od srijede (koji obrađuje Efežanima 4) objašnjava kako su Božji dvostruki ciljevi ostvareni kada su Božja djeca iz cijelog svijeta ujedinjena iskrenom pobožnošću, upotrebom svojih duhovnih darova, i u poslanju. Zato jedinstvo Crkve nije prepušteno slobodnom izboru kada je riječ o postojanju Crkve.

Kao što odsjek od četvrtka (osvrt na Efežanima 5) naglašava, jedinstvo se ne može postići ako ne odbacimo prošlo uzdizanje svojega “ja”. Jedinstvo se ostvaruje samo kada prihvatimo nov identitet i hod u Kristu. Ova duboka promjena u Kristu također će utjecati na sve aspekte našeg ljudskog života, uključujući naše obitelji (muževe, žene i djecu), društvo (skupine ljudi i društvene klase) i naš osobni život.

Odsjek od petka (Efežanima 6) poziva nas da sagledamo Crkvu kao dinamičnu i ujedinjenu vojsku, dobro opremljenu za borbenu misiju objavljivanja Gospodnjeg Evanđelja mira. Samo će nam taj Kristov mir, i mir u Njemu, osigurati uspjeh i život. Pobjeda je osigurana u Kristu.

Naš uspjeh ovisi samo o tome hoćemo li zauzeti čvrst stav, stvarno vjerovati u Kristovu pobjedu i postupati u skladu s tim.

Teme — Proučavanje za ovaj tjedan donosi sintezu cijele Poslanice Efežanima, pokušaj da se naglase i povežu sve njezine glavne teme.

DRUGI DIO: Komentar

Tajna Evandelja

U samom središtu Pavlove Poslanice Efežanima pulsira njegovo oduševljenje Evandeljem kao tajnom koja je dešifrirana. Na početku poslanice on veliča činjenicu da nam je Bog priopćio “tajnu svoje volje” (Efežanima 1,9), a ova tajna govori o “baštinicima” (Efežanima 1,11). Ova se tajna ne odnosi na naše mračno i očajno stanje (Efežanima 2,1-4) ili otuđenje, podjele i neprijateljstvo koje nam je grijeh donio kao pojedincima, obiteljima i ljudskom društvu (Efežanima 2,11.12). Razlog ovih podjela i neprijateljstava nije nikakva tajna za nas u našem grešnom stanju. Ni naša nesposobnost da riješimo problem grijeha i smrti nije tajna (Efežanima 2,9; Ivan 1,13). Kao što povijest stalno potvrđuje, svi smo mi bolno svjesni da nas nijedna ljudska zamisao ne može izvući iz privlačnog polja crne rupe grijeha. Tajna o kojoj Pavao govori nedokučivo je čudo Božje ljubavi prema nama! Mislili smo da nas Bog ne voli. Mislili smo da nas je zaboravio. Mislili smo da više voli Židove, a da su pogani odbačeni. Mislili smo da je slučaj Židova zauvijek izgubljen kada su odbacili Isusa kao Mesiju.

Ispostavilo se da nismo bili u pravu kad je riječ o Bogu u svim tim aspektima. Kada je Bog otkrio svoje tajne Pavlu, on je bio zaprepašten. Zato je apostol, iako cijela poslanica opisuje ovu tajnu iz različitih kutova, u sredini poslanice ponovno naziva “Tajnom” (Efežanima 3,3.9) i na kraju poslanice “Tajnom Radosne vijesti” (Efežanima 6,19). Ova tajna je još vrednija, objašnjava Pavao, kada shvatimo da je bila skrivena od ljudi u prošlim vjekovima i tisućljećima, i da je Bog izabrao Pavlov naraštaj da živi u tom jedinstvenom, povijesnom vremenu kada je tajna nad tajnama bila potpuno otkrivena svima (Efežanima 3,9; Rimljanima 16,25; 1. Korinćanima 2,7; Kološanima 1,26.27; 2,2). Kakva prednost! Kakva slava!

Doslovno možemo vidjeti kako se Pavao raduje zbog ovog velikog otkrića. Cijeli njegov život je dotaknut, ne, preobražen, evandeoskom istinom. Kao u Isusovoj usporedbi o nađenom blagu (Matej 13,44), Pavao “je prodao” sve što je imao da stekne i posjeduje ovo tajno blago (Filipljanima 3,4-8). Njegovo lice otkrilo je drugima da on zna nešto što drugi ne znaju. Međutim, za razliku od lovca na blago (Matej 13,44) i za razliku od nevjernog sluge (Matej 25,18), Pavao nije skrivao svoje tajno

blago u zemlji. Naprotiv, kada mu je Bog otkrio tu tajnu, Pavao je krenuo na putovanje širom svijeta da svima govori o njoj. Ta tajna govori o činjenici da je Bog ljubav. On nas je stvorio iz ljubavi; umro je umjesto nas iz ljubavi. Uskrisio nas je da stanujemo s Njim u Duhu u Njegovom svetom stanu zato što je ljubav. Borio se za nas zato što je ljubav. I vratit će se po nas zato što je ljubav. Ta tajna je, prema Pavlovim riječima, “Krist, nada slave” (Kološanima 1,27).

Kraj velike borbe

Jednog dana povijest grijeha će završiti, ali Božja tajna neće se iscrpsti. Opisujući kraj velike borbe, jezik i duh Ellene G. White u potpunosti su u skladu s Pavlovim uzvišenim duhom u Poslanici Efežanima: “Otkupljenima će sva blaga svemira biti otvorena za istraživanje. Nevezani smrtnošću vinut će se neumornim letom u daleke svjetove — svjetove koji su bili obuzeti sućuti gledajući ljudske jade, a odzvanjali pjesmama radosti na vijest o nekoj spašenoj duši. Neizrecivim će se oduševljenjem djeca ove Zemlje upoznati s radošću i mudrošću bića koja nisu pala. Ona će podijeliti bogatstvo znanja i razumijevanja što su ga stekla tijekom vjekova razmišljajući o Božjim djelima. Nezamagljenim pogledom promatrat će slavu stvaranja — sunca, zvijezda i sustava, kako svi prema utvrđenom redu kruže oko Božjeg prijestolja. Na svemu, od najmanjeg do najvećeg, napisano je Stvoriteljevo ime i na svima se očituje bogatstvo Njegove moći.

I kako odmiču, godine vječnosti donosit će sve bogatija i slavnija otkrivenja o Bogu i Kristu. Kako napreduje znanje, tako će rasti ljubav, štovanje i sreća. Što ljudi više nauče o Bogu, to će biti veće njihovo divljenje prema Njegovom karakteru. Kako Isus pred njima otkriva bogatstvo otkupljenja i zadivljujuća dostignuća u velikom sukobu sa Sotonom, srca otkupljenih plamte snažnijom predajom i s još većim ushitom diraju strune zlatnih harfi, a tisuće se tisuća i nebrojeno mnogo glasova udružuje i prerasta u silan zbor hvale.

‘I čuh sva stvorenja na nebu, na zemlji, pod zemljom i na moru sa svim bićima što se u njima nalaze gdje govore: Onomu koji sjedi na prijestolju, i Janjetu: hvala, čast, slava i vlast u vijeke vjekova.’ (Otkrivenje 5,13) Velika je borba završena. Grijeha i grešnika više nema. Cijeli je svemir čist. Bilo neizmijerna svemira kuca istim otkucajem sklada i radosti. Od Njega koji je sve stvorio teče život, svjetlost i radost kroz prostranstva beskrajnog svemira. Od najmanjeg atoma do najvećeg svijeta, sve — živo i neživo, u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti objavljuje da je Bog ljubav.” (*Velika borba*, str. 533,544; u izvorniku 677,678)

TREĆI DIO: Primjena

1. Ova pouka sažima ono o čemu smo proučavali u Poslanici Efežanima. Ohrabrite svoje učenike da naprave svoj kratak pregled Poslanice Efežanima i to iznesu u subotnjoškolskom razredu.

2. Koje se tri glavne teme provlače kroz Pavlovu Poslanicu Efežanima? Kako su ove teme međusobno povezane? Zamolite učenike da utvrde koju temu smatraju glavnom, a koje sporednima.

3. Potaknite učenike da zamisle da su pozvani da osnuju novu crkvu u neevangeliziranom području. Kako im Pavlova Poslanica Efežanima može pomoći u pripremi tako zahtjevnog projekta? Zamolite učenike da utvrde teme u Poslanici Efežanima koje bi tvorile evanđeosku poruku za ovo novo područje. Kojim bi redosljedom vaši učenici iznijeli ove teme? Također zamolite učenike da nabroje načela prema kojima bi mogli osnovati živu crkvu, što je bliže moguće uzoru koji je apostol Pavao zamislio i objavio u svojoj poslanici.

Načela koja vaši učenici predlože trebaju biti korisna u njegovanju crkve pune radosti spasenja. Koja još načela vaši učenici prepoznaju koja bi im pomogla da ujedine nove članove u Kristu i da ih ujedine u životu i poslanju crkve? Koja bi načela mogla nadahnuti crkvu da preko duhovnih darova bude vođena silom Duha Svetoga?

4. Usmjerite članove razreda da prepoznaju načela iz Poslanice Efežanima, koju smo proučavali ovog tromjesečja, koja bi pomogla vjernicima da dostignu način života koji je u skladu s Evanđeljem, načela koja bi utjecala na razvoj sretnih obitelji i izgradili zdrave odnose među različitim skupinama.